

Katholieke Hogeschool Kempen

Professioneel gerichte bacheloropleiding
'Bachelor in de Bouw'

24 oktober 2007

NVAO Toets Nieuwe Opleiding

Adviesrapport

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Inleiding en verantwoording	6
	2.1 Inleiding en verantwoording	6
	2.2 Samenstelling commissie	6
	2.3 Werkwijze commissie	6
	2.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader	7
3	Beschrijving van de opleiding	9
	3.1 Algemeen	9
	3.2 Profiel instelling	9
	3.3 Profiel opleiding	10
4	Beoordeling per onderwerp en facet	13
	4.1 Doelstellingen opleiding	13
	4.2 Programma	18
	4.3 Inzet personeel	29
	4.4 Voorzieningen	33
	4.5 Interne kwaliteitszorg	38
	4.6 Continuïteit	41
5	Overzicht oordelen	45
	Bijlage 1: Samenstelling commissie	46
	Bijlage 2: Werkwijze, werkverdeling en oordeelsvorming	48
	Bijlage 3: Programma vraaggesprekken en locatiebezoek	49
	Bijlage 4: Overzicht van gebruikte of geraadpleegde documenten	51
	Bijlage 5: Geheimhoudingsclausule	54
	Bijlage 6: Lijst met afkortingen	55

1 Samenvattende conclusie

Het door Katholieke Hogeschool Kempen (KHK) aangeleverde aanvraagdossier voldoet aan de eisen die het 'Toetsingkader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen'¹ ter zake stelt. Dat aanvraagdossier, vermeerderd met de informatie die de commissie voorafgaande aan en ter gelegenheid van het locatiebezoek nog schriftelijk mocht ontvangen en inzien, alsmede de mondelinge toelichtingen die haar bij die gelegenheid in de verschillende gespreksronden werden verstrekt, hebben de commissie in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

De opleidings**doelstellingen**, zoals door de instelling in het aanvraagdossier opgevoerd, zijn er - naar het oordeel van de commissie - in toereikende mate op gericht de student te brengen tot het beheersen van de in het Toetsingskader aangeduide en wenselijk geoordeelde algemene, respectievelijk algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. De instelling heeft op inzichtelijke en overtuigende wijze duidelijk gemaakt dat de opleiding op het realiseren van die onderscheiden competenties is ingericht. De instelling verdient een compliment voor de wijze waarop zij zich ervoor heeft ingespannen om de doelstellingen van de opleiding te laten aansluiten bij de eisen zoals die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld worden gesteld aan een opleiding als de onderhavige. De instelling heeft tot dat doel nauw en intensief overleg gepleegd met het werkveld aan de ene kant, en met de instellingen van het 'toeleverend' secundaire onderwijs aan de andere kant.

Het **programma** heeft naar het oordeel van de commissie onmiskenbaar verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied en waarborgt tevens de ontwikkeling van domeinspecifieke competenties. De eindkwalificaties zijn op bevredigende wijze domeinspecifiek ingevuld en in overleg met het werkveld.

Het didactisch concept van 'begeleiding naar zelfsturing' acht de commissie voor de onderhavige opleiding een goede en doordachte keuze, en gelet op de eindkwalificaties die een af te leveren bachelor dient te bezitten misschien ook wel als het meest aangewezen. De gekozen werkvormen en wijzen van toetsing sluiten daar naar het idee van de commissie naadloos bij aan. De instelling verdient een compliment voor de manier waarop zij een en ander heeft weten duidelijk te maken in het aanvraagdossier.

In verticale zin is het programma, door de pijler-gewijze opzet, inhoudelijk en qua opbouw van competenties zeker samenhangend en consistent te noemen. In horizontale zin zou dat naar het idee van de commissie beter kunnen. Dat heeft in hoofdzaak te maken met de wisselende en onvaste terminologie waarmee de onderscheiden (I-, O- en S-) opleidingsonderdelen in het aanvraagdossier worden gepresenteerd. Het is wel de stellige indruk van de commissie dat de programmaverantwoordelijken de intentie hebben er ook in horizontale zin een consistent en samenhangend curriculum van te maken.

Gelet op de verticale en horizontale samenhang die de instelling met de opleiding bedoelt te bereiken, ontraadt de commissie de instelling het gebruik van voorgestelde zogenaamde flexibele leertrajecten. Ook al omdat zich voor dit soort trajecten eigenlijk alleen de O-onderdelen van het programma lenen.

¹ Hierna aan te duiden als Toetsingskader.

Aan de overige facetten van het onderwerp 'Programma' voldoet de voorgedragen opleiding zonder meer.

Ook het onderwerp **inzet van personeel** waardeert het panel over de hele linie als voldoende.

De kwantiteit van het in te zetten personeel is toereikend om de opleiding te kunnen starten en te continueren. De commissie heeft er vertrouwen in dat de instelling erin zal weten te slagen om het onderwijs voor een belangrijk deel te laten verzorgen door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk. Het beleid van de instelling is daarop duidelijk gericht. Ook legt de instelling een belangrijk accent op het waarborgen van de kwaliteit van de opleiding door in haar personeelsbeleid structureel aandacht te besteden aan de inhoudelijke en onderwijskundige competenties en de eventuele (na)vorming daarvan. De instelling kent een rijk aanbod aan vormingsactiviteiten ten behoeve van haar personeel.

Op het vlak van de **voorzieningen** voorziet de commissie geen problemen. De instelling heeft in het aanvraagdossier op overtuigende wijze duidelijk gemaakt dat de bestaande en nieuw te creëren huisvesting en materiële voorzieningen toereikend zijn om het programma te realiseren.

Het panel heeft ook ter plekke kunnen waarnemen dat er voldoende onderwijsruimten en faciliteiten beschikbaar zijn om de opleiding te kunnen aanbieden. De leerondersteunende voorzieningen, waaronder de mediatheek, de audiovisuele middelen, de digitale leeromgeving (Toledo) en de verschillende labs zijn van goede tot uitstekende kwaliteit.

Uit de aanvraag en de in dit verband relevante bijlagen² heeft de commissie kunnen opmaken dat de KHK en/of het departement TW beschikt over een **systeem van interne kwaliteitszorg**, als bedoeld in het Toetsingskader. De commissie heeft in de kwaliteitshandboeken de uitgangspunten, het cyclisch proces en de streefdoelen van een kwaliteitszorgsysteem gevonden, en heeft tevens vastgesteld dat de instelling, zowel op centraal als departementaal niveau, werkt met beleidsplannen in de sfeer van kwaliteitszorg die (op departementaal niveau) uitwerking krijgen in de vorm van zgn. jaaractieplannen. In de praktijk hanteert het departement ook met een zekere regelmaat meet- en evaluatie-instrumenten tot het doel van kwaliteitsverbetering. De commissie heeft ook vastgesteld dat het gebruik van genoemde instrumenten - in het verleden (bij andere opleidingen) - feitelijk ook tot verbetermaatregelen aanleiding heeft gegeven.

De condities voor **continuïteit** zijn aanwezig, zowel wat de afstudeergarantie als wat de investeringen en de financiële voorzieningen betreft. Voor het realiseren van de opleiding zijn inmiddels al voldoende investeringen gedaan en de financiële positie van de instelling is dermate gezond dat er voldoende financiële armslag is om de nieuwe opleiding in zijn geheel te kunnen aanbieden. Ook de geprognosticeerde cijfers over de jaren 2006-2010 geven in dat opzicht een vertrouwenwekkend beeld te zien.

² In het 'Overzicht van gebruikte of geraadpleegde documenten' (Bijlage 4 bij dit rapport) zijn die bijlagen terug te vinden als 'referentiedocumenten i.v.m. de kwaliteitszorg'

Samenvattend is de commissie van oordeel dat - gelet op de positieve waarderingen waarop zij ten aanzien van de verschillende onderwerpen van het Toetsingskader uitkomt - de voorgedragen Bachelor in Bouw van de KHK voor erkenning in aanmerking komt.

Den Haag, 24 oktober 2007

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding
professioneel gerichte Bachelor in de Bouw van de Katholieke Hogeschool Kempen,

R. Hulpia
voorzitter

mr. dr. Th.L. Bellekom
secretaris

2 Inleiding en verantwoording

2.1 Inleiding en verantwoording

Bij brief van 17 juli 2007 heeft de heer M. Vaes, algemeen directeur van de Katholieke Hogeschool Kempen (KHK), namens deze instelling bij de Nederlands - Vlaamse Accreditatieorganisatie een aanvraag 'Toets nieuwe opleiding'³ ingediend met het oog op het inrichten van een nieuwe professioneel gerichte bacheloropleiding 'Bachelor in de Bouw', met ingang van het studiejaar 2008-2009. De aanvraag was vergezeld van een uitgebreid informatiedossier.

De NVAO heeft voor de beoordeling van de ingediende aanvraag een commissie van deskundigen (hierna te noemen: commissie) samengesteld.

2.2 Samenstelling commissie

Voorzitter:

Romain Hulpia, emeritus-inspecteur Hoger Onderwijs Vlaanderen

Werkende leden:

- Ron Nieuwenhuis (AvB-BNA), directeur Kenniscentrum van de Gebouwde Omgeving aan de Hogeschool Utrecht;

- Guy Roymans (Ing.), ex-directeur van een groot wegenbouwbedrijf, nu onder meer nog fungerend lid van de werkgroep Kwaliteitszorg van de Vlaamse Confederatie Bouw⁴

Door de aanstelling van deze personen waren de volgende deskundigheden in de schoot van de commissie verenigd:

* domeindeskundigheid in vakdiscipline en afnemend veld: de heren Nieuwenhuis en Roymans

* onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek: de heren Hulpia en Nieuwenhuis

* evaluatiedeskundigheid: alle commissieleden

Extern secretaris:

Mr. dr. Th.L. Bellekom, directeur van Adviesbureau Ars Docendi te Wassenaar (NL), met onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in didactiek.

Projectcoördinator :

Vanuit de NVAO werd de commissie ondersteund door mevr. N. van San, beleidsmedewerker bij genoemde organisatie.

2.3 Werkwijze commissie

De commissie heeft, na bestudering van het door de KHK samengestelde informatiedossier een voorbespreking gehouden, ter voorbereiding op een bij de aanvragende instelling af te leggen site visit. Op dit vooroverleg, dat op 31 augustus te Antwerpen (Plaza Hotel) van 10.30-14.30 uur plaatsvond, is door de commissie een aantal uiteenlopende vragen en

³ Als bedoeld in Titel I, hoofdstuk 3, afdeling 2, onderafdeling 3 van het decreet van 4 april 2003 (B.S. 14.08.2003).

⁴ Zie voor een kort cv van de verschillende commissieleden Bijlage 1, achter dit Advies

vraagpunten geformuleerd met de bedoeling om tijdens het locatiebezoek de verschillende facetten van het Toetsingskader bespreekbaar te maken.

Met betrekking tot een aantal aspecten van het aangeleverde informatiedossier wilde de commissie nog graag voorafgaand aan het locatiebezoek van de aanvragende instelling een nadere standpuntbepaling weten. De instelling is bij schrijven van 3 september 2007 gevraagd de commissie daaromtrent uiterlijk op 19 september te willen rapporteren. Verder is de instelling bij dat schrijven verzocht om op de dag van het locatiebezoek ten behoeve van de commissie alle documenten ter inzage te willen leggen, waarnaar - in zowel hoofdtekst als voetnoten van het informatiedossier - wordt verwezen. Aan beide schriftelijk verzoeken heeft de instelling tijdig en ruimhartig voldaan.

Het locatiebezoek zelf heeft op 24 september 2007 plaatsgevonden in de locatie van de KHK op de campus in Geel, aan de Kleinhoefstraat 4 aldaar. Tijdens dit bezoek heeft de commissie zich in verschillende gespreksronden van nadere informatie voorzien, onder meer aan de hand van de vragen die op het vooroverleg in Antwerpen werden voorbereid en waarvan de secretaris een lijst had samengesteld, gerangschikt naar de onderscheiden onderwerpen van het Toetsingskader. Van het programma van het locatiebezoek en van de gesprekspartners die tijdens dat programma zijn gehoord, bevat Bijlage 2 bij dit advies een overzicht.

Na afloop van de gespreksronden heeft de commissie haar bevindingen op basis van het materiaal en de gevoerde gesprekken onderling besproken en vertaald naar, aan het Toetsingskader gekoppelde, conclusies. Daarbij is eerst per facet afzonderlijk een beoordeling uitgesproken en is vervolgens, per onderwerp, een oordeel gegeven over de desbetreffende facetten in onderling verband, uitmondend in een voorlopig eindadvies. De secretaris van de commissie heeft op basis van die bevindingen en uitgesproken oordelen vervolgens een concept adviesrapport uitgewerkt dat, na verwerking van de daarop binnengekomen commentaren van de commissieleden, is geworden tot het definitieve advies zoals dat hier voorligt.

De commissie heeft haar conclusies, zoals verwoord in het advies, in volledige onafhankelijkheid gevormd.

2.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader

Het domeinspecifieke referentiekader is ontwikkeld door de 'opleidingswerkgroep Bouw' van het departement Technische Wetenschappen (TW), in samenwerking met een reflectiegroep van vertegenwoordigers uit het werkveld en een reflectiegroep van vertegenwoordigers uit het secundair onderwijs.

Bij het uitwerken van het referentiekader is in eerste instantie uitgegaan van de beroepenstructuren in de bouw, opgesteld door CEVORA, en zijn de doelstellingen vergeleken met en afgestemd op bacheloropleidingen Bouw en Civiele Techniek van Nederlandse Hbo- en TU-instellingen⁵. Op basis van een en ander is een lijst van competenties opgesteld die na overleg met de reflectiegroepen werkveld en secundair onderwijs verder is aangevuld en nader geconcretiseerd. De lijst is vervolgens besproken met de associatiepartners KaHoSL en Sint-Lukas in verband met een door hen gezamenlijk uit te werken competentieprofiel en om de door de drie associatiepartners te verzorgen bouw-bachelors op elkaar af te stemmen, elk met een eigen accent.

⁵ Te weten: Amsterdamse Hogeschool voor Techniek, Hanzehogeschool Groningen, T.U. Delft en T.U. Eindhoven.

Het domeinspecifieke kader zoals dat uiteindelijk aan de opleiding ten grondslag is komen te liggen, kan als volgt omschreven worden:

De professionele bachelor Bouw is een bouwtechnicus die deskundig is in de verschillende disciplines en de verschillende deelaspecten van de verwezenlijking van bouwwerken van diverse aard en omvang en dit zowel voor nieuwbouw als renovatie.

Meer in het bijzonder is de bouw-bachelor :

- een bouwdeskundige in de ontwerpfase van een bouwproject;
- een uitvoeringstechnisch leider op de werf;
- een werfvoorbereider bij het management van het bouwproces, en
- een deskundige in de exploitatie en het beheer van een gebouw.

In de aan te leren competenties legt de voorgedragen opleiding het accent op de infrastructuur (uitrusting) van gebouwen. Dat betekent dat bovenop de brede opleiding in de Bouw die het voorgedragen curriculum bedoelt te bieden, de focus steeds ligt op duurzaam bouwen met energiezuinige gebouwen en rationeel energiegebruik op gebied van isolatie, verwarming, koeling, airconditioning. Ook zal de opleiding een duidelijk accent leggen op de toepassing van nutsvoorzieningen (zoals water, elektriciteit, aardgas en databekabeling) en op de afwerking van gebouwen.

Het referentiekader werd door de commissie, gelet op de gebruikte bronnen en de geraadpleegde instanties, aanvaard.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Administratieve gegevens betreffende de instelling en de aangevraagde opleiding:

– naam instelling:	Katholieke Hogeschool Kempen
– adres instelling:	Kleinhoefstraat 4, 2440 Geel
– aard instelling	ambtshalve geregistreerd
– vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden:	Campus Geel
– de naam van de voorgestelde opleiding:	Bachelor in de Bouw
– in voorkomend geval de afstudeerrichtingen:	nvt
– de onderwijstaal gebruikt in de voorgestelde opleiding:	Nederlands
– niveau en oriëntatie:	professioneel gerichte bachelor
– het studiegebied of (delen van) studiegebieden:	Industriële Wetenschappen en Technologie
– nieuwe opleiding voor Vlaanderen:	neen
– nieuwe opleiding enkel voor de instelling:	ja
– de studieomvang van de voorgestelde opleiding uitgedrukt in studiepunten:	180 ECTS
– de graad waartoe de opleiding leidt:	Bachelor in de Bouw
– in voorkomend geval de titel die houders van de graad van deze opleiding kunnen voeren:	nvt
– het academiejaar waarin de opleiding in geval van erkenning voor het eerst zal worden aangeboden:	2008-2009
– het positief advies van de associatie waarvan de instelling desgevallend lid is:	ja, positief advies van de Associatie KU Leuven (d.d. 16 maart 2007)
– in voorkomend geval het positief oordeel over de macrodoelmatigheid:	ja
– datum oordeel:	13 juli 2007

3.2 Profiel instelling

De KHK profileert zich blijkens haar website⁶ als een onderwijsinstelling die het als haar eerste opdracht ziet om - vanuit een permanente oriëntatie op bijbelse kernwaarden en de persoon van Jezus Christus - jonge mensen en volwassenen op te leiden en te vormen binnen het vrij hoger onderwijs. Daartoe biedt zij, naar eigen zeggen, een brede waaier van opleidingen aan: basisopleidingen, voortgezette opleidingen en post-hogeschoolvorming; en engageert zij zich in projectmatig wetenschappelijk onderzoek, in ontwikkeling en

⁶ <http://www.khk.be/khk04/onzeHogeschool/geschiedenis.asp>

beoefening van de kunsten en in maatschappelijke dienstverlening. Bij al die activiteiten zegt zij te streven naar een mensgerichte oriëntatie en een hoog kwaliteitsniveau. Volgens opgave van de instelling wordt het curriculum van elke door haar verzorgde opleiding gekenmerkt door een sterke wetenschappelijke onderbouw, een maatschappelijke en professionele oriëntatie, een christelijk waardenperspectief en ruimte voor filosofisch-theologische zingeving. Zij streeft daarbij naar een toespitsing op de vorming van relatiebekwaamheid, kritische weerbaarheid en ruime maatschappelijke belangstelling. Binnen de school wil de instelling mogelijkheden scheppen om geloofservaring ter sprake te brengen, kansen te bieden tot bestaansverheldering en een geest van verbondenheid te laten groeien. Die geest van verbondenheid zal, aldus de instelling, voelbaar zijn in alle relaties en op alle niveaus, met ruime aandacht voor studentenbegeleiding en met nadruk op een mensbevorderend personeelsbeleid. De KHK zegt ook haar verantwoordelijkheid te willen nemen binnen de eigen dynamiek van de regio. Door een ruimer en meer geconcentreerd onderwijsaanbod binnen één hogeschool (die sedert de fusie van 1994 van de vrije katholieke hogescholen uit de Kempen een feit is) kan de instelling naar eigen zeggen voortdurend beter tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften van de Kempen en daarmee een substantiële bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de Kempen in de 21^e eeuw. Vanuit een klimaat van openheid, verantwoordelijkheid, en solidariteit zegt de instelling - tot slot - te willen bijdragen aan een multicultureel, Europees en mondiaal perspectief met maximale aandacht voor de bevordering van de humaniteit van de gehele mens en alle mensen.

3.3 Profiel opleiding

De competenties die een bachelor in de bouw bij het afstuderen geacht wordt te bezitten, hebben als leidraad gediend voor de samenstelling van het opleidingsprogramma. De competenties zijn daarbij vertaald in een opleidingsprofiel, bestaande uit enerzijds *pijlers* en anderzijds *thema's*.

(*Pijlers*)

De pijlers die het programma telt, vormen elk een clustering van opleidingsonderdelen. Het zijn leerlijnen die een opbouw van competenties vertonen. Zij zijn als het ware de *verticale* rode draad doorheen de opleiding.

Het programma kent de volgende zes pijlers, met daarbij behorende opleidingsonderdelen (waarmee specifieke, vakeigen competenties zijn te behalen), te weten:

(1) Constructie van gebouwen:

Bouwmaterialen, Bouwmaterialen lab, Sterkteleer

↓ →⁷

Uitvoeringstechnieken nieuwbouw, renovatie en staalbouw

(2) Infrastructuur of uitrusting van gebouwen

Bouwfysica

↓ →

Duurzaam bouwen, Gebouwbeheerssystemen

↓ →

Sanitair en riolering, Klimaatbeheersingsinstallaties,
Elektrische installaties, Afwerking

(3) Burgerlijke bouwkunde

⁷ ↓ → staat voor spreiding binnen en over de verschillende semesters

Wiskunde, Topografie

↓ →

Grondmechanica

↓ →

Funderingen en bouwputten, Wegenbouw

(4) Bouwmanagement

Bouwadministratie, Werfinrichting, Veiligheid

↓ →

Kostprijscalculatie

↓ →

Managementvaardigheden, Bedrijfseconomie

(5) Teken

Plan lezen

↓ →

CAD-tekenen basis

↓ →

Bouwkundig tekenen

↓ →

CAD-tekenen bouwkundig

(6) Communicatie en ICT

Informatievaardigheden, Engels, Frans, RZL

↓ →

(Thema's)

Elk semester is samengesteld uit opleidingsonderdelen van de zes verschillende pijlers, maar gegroepeerd rond een centraal thema, de *horizontale* rode draad van het programma; aldus de instelling. Het thema diept onderwerpen uit meerdere opleidingsonderdelen uit en is - naar zeggen van de instelling - interdisciplinair over de pijlers heen. Het thema is de leidraad voor alle opleidingsonderdelen in het semester.

Elk thema bestaat uit drie soorten studieonderdelen, te weten:

- (1) de **I** - (of integratie-)onderdelen. Dat zijn geïntegreerde theoretische werkcolleges die samen met een project (bijv. 'de woning') één opleidingsonderdeel vormen.
- (2) de **S**- (of samenhangende) onderdelen. Dat zijn opleidingsonderdelen die gerelateerd zijn aan het desbetreffende thema van een semester.
- (3) de **O** - (of onafhankelijke) onderdelen. Dat zijn opleidingsonderdelen die geen directe relatie hebben met een thema.

De zes thema's die het programma telt zijn:

- Het bouwproces
- De werforganisatie
- Ruwbouw en constructie
- Beheer, renovatie en herbestemming
- Energiemanagement en afwerking
- Van opleiding naar beroepspraktijk.

Schematisch en integraal ziet het programma er als volgt uit: (zie p. 12)

NB: Bij de O- en S- opleidingsonderdelen staat het aantal te behalen studiepunten (ECTS) direct achter de letteraanduiding van het betreffende onderdeel vermeld. Voor de I- onderdelen wordt het aantal te behalen studiepunten vermeld achter het project waarvan ze deel uitmaken, en wel in de kolom 'project'. In totaal kunnen 180 ECTS behaald worden, in beginsel 30 per semester; met afwijkende ECTS-totalen voor resp. de semesters 1 en 3 (29 ECTS) en de semesters 2 en 4 (ieder 31 ECTS).

		Pro- ject	PIJLERS					ICT- communi- catie
			bouw- manage- ment	bouw- constructie	burger- lijke bouw- kunde	uitrusting gebouwen	tekenen	
JAAR 1	<i>thema 1:</i> bouw- proces	de woning (7)	Bouwad- ministratie (S) 4	Bouwmate- rialen 1 (S) 4		Bouwfysica 1 (S) 5	Planlezen (I)	Informatie- vaardigheden (I)
				Bouwmate- rialen lab (S) 4				
				Sterkteleer 1 (O) 5				
	<i>thema 2:</i> werforga- nissatie	werfin- richting (7)	Werfinrich- ting (I)	Sterkteleer 2 (O) 4	Topografie (S) 4	Sanitair en riolering (S) 4	CAD- tekenen basis (O) 4	Informatie- vaardigheden (I)
Veiligheid (S) 4				Wiskunde (O) 4				
JAAR 2	<i>thema 3:</i> ruwbouw construc- tie	kostprijs- analyse (7)	Kostprijs calculatie (I)	Uitvoerings- technieken niewbouw (S) 4	Grondme- chanica (O) 4		Bouwkun- dig tekenen (S) 4	Informatie- vaardigheden (I)
				uitvoeringstech- nieken lab (S) 3				Engels (O) 3
				Bouwmate- rialen 2 (S) 4				
	<i>thema 4:</i> beheer, renovatie en herbeste- mming	Studiedag (7)		Uitvoerings- technieken renovatie (S) 4	Fnderingen en bouwput- ten (O) 4	Duurzaam bouwen (S,4)	CAD tekenen bouwkundi- g (O) 4	Informatie- vaardigheden (I)
					Bouwfysica 2(S) 4			
					Gebouwbe- heers- systemen (S) 4			
JAAR 3	<i>thema 5:</i> energie- manage- ment en afwer- king	coördinatie opdracht (10)	Manage- ment- vaardighe- den (I)	Staalbouw (O) 4	Wegen- bouw (O) 4	Klimaatbe- heersings- installaties (S) 4		Informatie- vaardigheden (I)
						Elektrische installaties (S) 4		
						Afwerking (S) 4		
	<i>thema 6:</i> van opleiding naar beroeps- raktijk	stage eindwerk (20)	Bedrijfseco- nomie/ wiskunde (O) 4					
								Frans (O)3

4 Beoordeling per onderwerp en facet

De opbouw van dit hoofdstuk, waarin de zes onderwerpen en de achttien facetten van het Toetsingskader besproken worden, is als volgt. De commissie geeft eerst, per facet, onder het kopje *Bevindingen van de commissie* een samenvatting van de door de aanvragende instelling aangeleverde informatie. Het gaat dan om een weergave van feiten en argumenten, voor zover vermelding daarvan naar het oordeel van de commissie relevant is. Na de bevindingen volgen de *Overwegingen* van de commissie, waarbij hetgeen aan bevindingen is gereleveerd wordt beoordeeld en gewogen, uitmondend in een (per facet) afsluitend *Oordeel van de commissie*.

Ook per onderwerp geeft de commissie steeds een samenvattend oordeel. Daarbij summier concluderend tot voldoende als ook de facetten eenduidig voldoende zijn gewaardeerd. Per facet is telkens eerst - omkaderd - de letterlijke omschrijving daarvan uit het Toetsingskader opgenomen.

4.1 Doelstellingen opleiding

Voor een beschrijving van programma en de algemene doelstellingen van de opleiding wordt verwezen naar het voorgaande hoofdstuk 3. De doelstellingen, in termen van te behalen eindkwalificaties, komen onder 4.1.1 ter sprake.

4.1.1 Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

Professioneel gerichte bachelor:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren*
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk*
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar*

Bevindingen van de commissie:

Door de instelling is in eerste instantie een lijst van algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties opgesteld met de bedoeling een kader te scheppen van met de opleiding te bereiken doelstellingen.

Dat is gebeurd aan de hand van het Structuurdecreet, de BaMa-profielen van de Associatie KU Leuven en de beroepsstructuren van CEVORA. Daarna is de lijst van competenties in en na intensief overleg met het werkveld, de associatiepartners uit Aalst en Brussel en het secundair onderwijs aangepast. De competenties zijn als gevolg daarvan op onderdelen

geherformuleerd, hier en daar samengevoegd of door een nieuwe vervangen, en in enkele gevallen geschrapt.

De definitieve lijst van *competenties* die uiteindelijk op basis van een en ander door de instelling is vastgesteld en die het kader van *doelstellingen* van de voorgedragen opleiding vormt, wordt hieronder integraal weergegeven. Ter verduidelijking zij nog vermeld dat de competenties zijn gerangschikt naar een vijftal rubrieken, die corresponderen met de domeinen van de bouwsector waarop een bachelor in de bouw geacht wordt deskundigheid te bezitten, t.w.: 1. het algemene domein van de bouwsector waarop een bachelor - als bouwdeskundige' - zich begeeft en de specifieke domeinen: 2. de ontwerpfase van een bouwproject, 3. de uitvoering op de werf, 4. het management van het bouwproces en 5. de exploitatie en het beheer van een gebouw.

1 De bachelor is een bouwdeskundige

a. De bachelor is als bouwdeskundige communicatievaardig, en kan:

- Mondeling communiceren in het Frans.
- Technische beschrijvingen in het Engels begrijpen.
- Basispakketten software vlot gebruiken.
- Een brief of verslag in correct Nederlands schrijven.
- Beknopt schriftelijk rapporteren.
- Mondeling communiceren met vakgenoten in de bouwsector.
- Deelnemen aan een vergadering.
- Het verloop van het bouwproces begrijpen.
- De terminologie in de bouwsector begrijpen zowel in het Nederlands als in het Frans.

b. De bachelor is gericht op het oplossen van beroepsgerichte problemen, en kan:

- Kritisch reflecteren op het beroepsspecifieke functioneren.
- Projectmatig en methodisch handelen in functie van creatieve kennisontwikkeling.
- Beroepsspecifieke informatie zelfstandig en kritisch verwerven en verwerken.
- Beroepsspecifiek redeneren.
- In het Nederlands mondeling en schriftelijk over beroepsspecifieke onderwerpen communiceren met vertegenwoordigers van het eigen beroepenveld en met vertegenwoordigers van andere beroepenvelden.
- Levenslang leren: Inzicht hebben in de beperktheden van de eigen beroepsspecifieke competenties en de bereidheid om deze via het volgen van opleidingen weg te werken.
- Besef hebben van maatschappelijke verantwoordelijkheid, samenhangend met de toepassing van beroepsspecifieke inzichten en gebruiken.

c. De bachelor is een bouwdeskundige met een technologische en technische bekwaamheid in de ruwbouw en de burgerlijke bouwkunde, en kan:

- De kenmerken en toepasbaarheid van bouwmaterialen in de ruwbouwfase beschrijven met aandacht voor duurzaamheid en innovatie.
- Basisprincipes van sterkteleer toepassen.
- Bouwtechnieken en uitvoeringsmethoden voor residentiële gebouwen, gebouwen voor commercieel en industrieel gebruik, voor de openbare sector en de wegebouw met elkaar vergelijken.
- Funderingstypes beschrijven en met elkaar vergelijken.
- Kenmerken van grond- en waterkerende constructies beschrijven.
- Typebestekken, normen, SB2520 en technische voorlichtingsnota's raadplegen.
- Een bouwkundig plan, een architectuurplan lezen en interpreteren.

- Zich voorstellen hoe een ontwerp er in de realiteit zal uitzien.

d. De bachelor is een bouwdeskundige met een technologische en technische bekwaamheid in de afwerking, de technische bouwinstallaties en het energiemanagement van gebouwen, en kan:

- Kenmerken en toepasbaarheid van afwerkingmaterialen en -technieken voor vloeren, wanden en plafonds beschrijven en met elkaar vergelijken.
- Basiskanmerken van de elektrische installatie, gasinstallatie, verwarmingsinstallatie, de sanitaire installatie en de riolering beschrijven.

2. De bachelor is een bouwdeskundige in de ontwerpfase van een bouwproject

a. De bachelor is een bouwdeskundige met bekwaamheid in het tekenen van plannen, ter voorbereiding van constructiewerken, burgerlijke bouwkunde en bouwtechnische installaties, en kan:

- De documenten die deel uitmaken van de bouwadministratie benoemen.
- Tekenen volgens de ontwerpeisen en volgens de normen.
- Technische beschrijvingen, nota's van de ingenieur omzetten in een tekening.

b. De bachelor is een bouwdeskundige met bekwaamheid om plannen te tekenen met tekensoftware, en kan:

- Bekistingplannen, wapeningsplannen en staalplannen tekenen met een softwarepakket.

c. De bachelor is een bouwdeskundige met bekwaamheid om meetstaten op te stellen, en kan:

- Op basis van een plan de hoeveelheden berekenen (meetstaten opstellen) conform de standaard meetconventies.
- Softwarepakketten voor meetstaten gebruiken.

3. De bachelor is een uitvoeringstechnisch leider op de werf

a. De bachelor is bekwaam om rekening houdend met het budget, de termijnen en het wettelijke kader de uitvoering van een bouwwerk efficiënt te organiseren en te leiden, en kan:

- De strafrechtelijke aansprakelijkheid op gebied van veiligheid benoemen.
- Is zich bewust van de noodzaak om bouwplaatsafval te scheiden en van de kosten hiermee verbonden.
- De grondverzetregeling begrijpen.
- De juridische consequenties van een oplevering der werken beschrijven.
- De werforganisatie voorbereiden op gebied van toegankelijkheid, plaatsing kranen en materiaal, nutsvoorzieningen, afwatering.
- Toezien op de naleving van de reglementering m.b.t. de veiligheid en de individuele en collectieve hygiëne.

b. De bachelor is bekwaam om in te spelen op de acute noden van de werf, en kan:

- Courante leidinggevende taken uitvoeren: de afgestudeerde is in staat een werkplanning op te maken, een vergadering te leiden en doelgericht werken bij anderen te bevorderen.
- In een team werken: De bachelor kan in een multidisciplinair team een eigen constructieve inbreng hebben en hij kan met respect voor de inbreng van de anderen in het team constructieve oplossingen voorstellen.

- Oplossingsgericht werken in de zin van het zelfstandig definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën.
- Uitvoeringsdetails met de hand schetsen.

c. De bachelor is bekwaam om gebruik te maken van gangbare uitvoeringstechnieken conform de code van de goede praktijk, en kan:

- Uitvoeringsmethoden beoordelen op toepasbaarheid
- Een topograaf assisteren.
- Zelfstandig hoogtepeilen uitzetten.

d. De bachelor is bekwaam om het afgeleverde werk te controleren, en kan:

- De controleproeven op de uitgevoerde werken beschrijven.

4. De bachelor is een werfvoorbereider bij het management van het bouwproces

a. De bachelor is bekwaam om de inrichting van de werf administratief voor te bereiden vertrekkend van het bouwdoosier, en kan:

- De aanbestedingsprocedure begrijpen.

b. De bachelor is bekwaam om de inrichting van de werf budgettair voor te bereiden op basis van het bouwdoosier en de beschikbare productiemiddelen, en kan:

- Prijsoffertes met elkaar vergelijken.
- Kostprijscalculatie opstellen op basis van de plannen, lastenboek en meetstaten.
- Uitvoeringsmethoden beoordelen op toepasbaarheid.
- Op basis van een plan de hoeveelheden berekenen (meetstaten opstellen).
- Softwarepakketten voor meetstaten gebruiken.

c. De bachelor is bekwaam om de inrichting van de werf logistiek voor te bereiden en te plannen op basis van de werfverkenning, en kan:

- Een werfplanning opstellen.
- De basisbegrippen van het bedrijfsbeheer begrijpen.

5. De bachelor exploiteert en beheert een gebouw

a. De bachelor is bekwaam om het gebouw op energiebewuste manier te beheren, en kan:

- De begrippen van de bouwfysica begrijpen en toepassen.
- Gebouwbeheerssystemen gebruiken.
- De gebouwschil analyseren.
- Warmteverliezen in een gebouw beoordelen.

b. De bachelor is bekwaam om het gebouw te exploiteren, en kan:

- De eisen van brandcompartimentering beschrijven.
- Postinterventieplan van de veiligheidsadviseur interpreteren.

c. De bachelor is bekwaam om het onderhoud, de renovatie of de herbestemming van het gebouw te organiseren, en kan:

- Het onderhoud van de elektrische installatie, de gasinstallatie, de verwarmingsinstallatie, de sanitaire installatie en de riolering beoordelen.

Met de associatiepartners uit Aalst en Brussel is afgesproken om zgn. competentiekaarten bij te houden. Op deze competentiekaarten wordt aangetekend in welke mate een competentie wordt gerealiseerd in het gemeenschappelijk deel van het programma of in het accent-deel van resp. Geel, Aalst en Brussel. Dit project loopt vanaf februari 2007 en heeft een looptijd van 2 jaar.

Overwegingen:

De opleidingsdoelstellingen, zoals door de instelling in het aanvraagdossier opgevoerd, zijn er - naar het oordeel van de commissie - in toereikende mate op gericht de student te brengen tot het beheersen van de in het Toetsingskader aangeduide en wenselijk geoordeelde algemene, respectievelijk algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. De instelling heeft op inzichtelijke en overtuigende wijze duidelijk gemaakt dat de opleiding op het realiseren van die onderscheiden competenties is ingericht. Het aantal door de instelling opgevoerde algemene beroepsgerichte competenties (drie in getal) vindt de commissie wat aan de magere kant. Daar staat tegenover dat de eerste zes van de door de instelling als 'beroepsspecifiek' aangemerkte competenties naar het idee van de commissie evengoed - of zelfs met meer reden - als algemene beroepsgerichte competenties zijn aan te merken. De commissie doet de instelling de suggestie aan de hand om even bedoelde zes beroepsspecifieke competenties over te hevelen naar de categorie 'algemene beroepsgerichte competenties' en - zo mogelijk - nog wat nader toe te spitsen op de vier hoofdrollen die een bachelor in de Bouw wordt geacht te vervullen, zoals weergegeven op p. 14 van het aanvraagdossier..

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 1.1. 'Niveau en oriëntatie opleiding' als voldoende.

4.1.2 Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

- *De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake*

- *Voor professioneel gerichte bachelorsopleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld*

Bevindingen van de commissie:

Zoals onder facet 1.1. al werd gemeld zijn de doelstellingen van de opleiding - uitgedrukt in te bereiken competenties (eindkwalificaties) - in nauw overleg met het beroepenveld vastgesteld aan de hand van beroepsstructuren en -profielen, waaraan mede door vakgenoten uit de bouwsector invulling was gegeven.

Verder zijn de doelstellingen van de opleiding vergeleken en - waar wenselijk en nodig - aangepast aan de opleidingsdoelstellingen van vergelijkbare Hbo- en Wo-opleidingen Bouw en Civiele Techniek in Nederland, waaronder die van de Amsterdamse Hogeschool voor Techniek, de Hanzehogeschool Groningen, de T.U. Delft en de T.U. Eindhoven. Bij gelegenheid van het locatiebezoek heeft de commissie kunnen vaststellen dat de contacten met het beroepenveld - via de reflectiegroep werkveld - vrij intensief zijn geweest in de periode dat het programma is ontwikkeld, en is haar gebleken dat het werkveld er veel aan gelegen is om bij de voortgang van de opleiding betrokken te blijven. Die wens om

duurzaam betrokken te blijven bij de opleiding wordt met name ingegeven door het belang dat het beroepenveld erbij heeft dat de doelstellingen van de opleiding zo hecht mogelijk aansluiten bij de eisen die vanuit de beroepspraktijk worden gesteld aan een afgestudeerde bachelor in de bouw.

Overwegingen:

De instelling verdient een compliment voor de wijze waarop zij zich ervoor heeft ingespannen om de doelstellingen van de opleiding te laten aansluiten bij de eisen zoals die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld worden gesteld aan een opleiding als de onderhavige. De instelling heeft tot dat doel nauw en intensief overleg gepleegd met het werkveld aan de ene kant, en met de instellingen van het 'toeleverend' secundaire onderwijs aan de andere kant om te komen tot de vaststelling van de wenselijke instroomeisen en uitstroom - of eindkwalificaties.

De eindkwalificaties zoals die uiteindelijk zijn vastgesteld, zijn door de instelling op relevantie en bruikbaarheid getoetst bij het beroepenveld. Naar het oordeel van het beroepenveld is aan de doelstellingen van de opleiding adequaat domeinspecifiek invulling gegeven en is er sprake van een goede aansluiting op de beroepspraktijk.

De opleiding is verder goed afgestemd op wat aan vergelijkbare opleidingen op Wo- en Hbo- niveau in Nederland wordt aangeboden.

Naar het oordeel van de commissie verdient het wel aanbeveling om in het geheel van de opleiding ook en meer aandacht te besteden aan de publieke sector. Naar het idee van de commissie wordt nu vrij eenzijdig het accent gelegd op de private sector. Ook in de reflectiegroep werkveld zou dat tot uitdrukking dienen te komen door daarin ook vertegenwoordigers uit de publieke sector op te nemen.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 1.2 'Domeinspecifieke eisen' als voldoende.

4.1.3 Samenvattend oordeel onderwerp 1: Doelstellingen opleiding

De facetten 'Niveau en oriëntatie' en 'Domeinspecifieke eisen' heeft de commissie als voldoende gekwalificeerd, daarmee krijgt het onderwerp 'Doelstellingen' in zijn geheel een voldoende waardering.

4.2 Programma

Voor de beschrijving van het programma wordt verwezen naar het voorgaande hoofdstuk 3.

4.2.1 Facet 2.1. Eisen professionele gerichtheid

Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor professionele gerichtheid:

Professioneel gerichte bachelorsopleiding:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk

Bevindingen van de commissie:

Over dit facet bevat de aanvraag eigenlijk alleen een verantwoording van hoe de instelling de eisen van professionele gerichtheid voornemens is te bewaken en waar nodig te actualiseren. Het dossier meldt hieromtrent onder meer:

“De actualisering en het bewaken van de coherentie van het programma is de opdracht van de opleidingswerkgroep onder de leiding van een opleidingscoördinator. De opleidingswerkgroep voor de opleiding Bachelor in de Bouw zal uit de opleidingscoördinator en de themacoördinatoren bestaan.

De opleidingscoördinator evalueert samen met de themacoördinatoren het opleidingsprogramma naar te verwerven competenties (kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes). Zij waken over de actualisering van het programma, de afstemming op het werkveld en de coherentie van het programma. Ze plegen op structurele wijze overleg met het werkveld en de associatiepartners. De individuele docenten onderhouden contacten met het werkveld door de samenwerking in de projecten, stages en eindwerk.

Bovendien is Energiemanagement een van de tien onderzoeksdomeinen van de KH Kempen. Dit onderzoeksdomein richt zich tot projecten in de bouwsector. Via projectmatig wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke dienstverlening verwerven docenten nieuwe kennis die terugvloeit naar het onderwijs.”

Bij de beschrijvingen van de verschillende opleidingsonderdelen (pp. 24-52 van het aanvraagdossier) wordt onder het kopje ‘Omschrijving’ (bij de I-opleidingsonderdelen) resp. het kopje ‘Leerinhoud’ (bij de O- en S-onderdelen) een summier beschrijving gegeven van hoe de verschillende competenties (kennisontwikkeling, ontwikkeling van vaardigheden en attitudevorming) worden aangeleerd.

Overwegingen:

Van de kant van de programmaverantwoordelijken en het werkveld is de commissie verzekerd dat de kennisontwikkeling door studenten inderdaad zal plaats vinden via vakliteratuur en aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk. Het werkveld heeft in zijn bijdrage aan de ontwikkeling van het programma met name ook op deze punten ingezet, vanwege de door hen wenselijk geoordeelde professionele oriëntatie van de opleiding.

Het beroepenveld legt om die reden ook een duidelijk commitment aan de dag waar het erop aan komt zorg te dragen voor het aanleveren van praktijkervaren gastdocenten, van eventueel benodigde casuïstiek en praktijkopdrachten en het bieden van stagemogelijkheden.

Het programma heeft naar het oordeel van de commissie ook onmiskenbaar verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied en het waarborgt tevens de ontwikkeling van domeinspecifieke vaardigheden. De commissie hecht eraan hierbij wel op te merken dat zij het van belang acht dat studenten zich in de eerste twee jaar van het voorgedragen curriculum ook voldoende kunnen oriënteren op de rollen/accenten die in de opleidingen van de associatiepartners (Aalst, Brussel) en ook in XIOS-Diepenbeek aan bod komen. Om dat te borgen, beveelt de commissie aan dat de instelling ervoor zorgt dat docenten zullen worden ‘aangeworven’, met wier inzet gegarandeerd is dat die drie andere accenten (of rollen) ook herkenbaar in het curriculum aan bod zullen komen.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 2.1 ‘Eisen professionele gerichtheid’ als voldoende.

4.2.2 Facet 2.2. Relatie tussen doelstellingen en programma

- *Het programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van de opleiding*
- *De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma*

Bevindingen van de commissie:

Over de relatie tussen doelstellingen en programma valt in het aanvraagdossier onder meer het volgende te lezen.

“De inhoudelijke vertaling van de doelstellingen naar het opleidingsprogramma is tot stand gekomen door de opstelling van een competentiematrix⁸. In deze matrix zijn de doelstellingen en de afzonderlijke opleidingsonderdelen opgenomen. Voor elk opleidingsonderdeel zijn de doelstellingen aangekruist die nagestreefd worden. Anderzijds laat deze matrix toe om af te lezen in welke opleidingsonderdelen een doelstelling geïntegreerd is.”

Meer in het bijzonder over het didactisch concept, de werkvormen en de toetsing (evaluatie) bevat het aanvraagdossier de volgende relevante passages.

“De competenties die de bachelor in de Bouw bij het afstuderen moet bereiken, zijn de leidraad voor de samenstelling van het opleidingsprogramma. De verworven competenties, (kennis en inzichten, vaardigheden en attitudes) worden direct toegepast in *projecten* die nauw aansluiten bij de beroepspraktijk. Daartoe wordt in het opleidingsprogramma met pijlers en thema’s gewerkt.

De *pijlers* zijn de leerlijnen [...] van de instap in het eerste programmajaar tot het einde van het derde programmajaar. De leerlijnen vertonen een opbouw van competenties. Bij het afronden van de opleiding beheerst de student de competenties en ziet hij de samenhang en de opbouw van de pijler.

Thematisch onderwijs houdt in dat elk semester opgebouwd wordt rond een *thema*. Alle opleidingsonderdelen staan in het teken van het thema.”

De instelling roept daarbij in herinnering dat elk semester bestaat uit (1) een project met geïntegreerde onderdelen (I); samenhangende opleidingsonderdelen (S) en onafhankelijke opleidingsonderdelen (O);, d.w.z. de opleidingsonderdelen die niet verbonden zijn aan een thema, maar die belangrijk zijn voor de opbouw van competenties binnen een pijler.

De diverse *werkvormen* zijn volgens de instelling op die verschillende onderdelen afgestemd. Als werkvormen noemt de instelling:

- projectonderwijs met nauwe aansluiting naar de beroepspraktijk, en in vele gevallen ook in samenwerking met het werkveld;
- werkcollege, workshops, opdrachten;
- practica in de vorm van labs en lab tekenen.

De werkvormen houden rekening met de verschillende leerstijlen van studenten, met de competenties van de docenten en met de samenhang vanuit didactisch oogpunt, aldus de instelling.

De toetsing (evaluatie) van de verschillende opleidingsonderdelen is, naar zeggen van de instelling, gerelateerd aan het soort opleidingsonderdeel (en de daarbij gehanteerde werkvormen). De instelling maakt daarbij een belangrijk onderscheid tussen projecten (I- onderdelen) aan de ene kant en O- en S- onderdelen aan de andere kant:

“*De evaluatie van projecten.*”

⁸ Volgt verwijzing naar Bijlage 6 bij de aanvraag. Van die bijlage heeft de instelling - op verzoek van de commissie - een aangepaste en verbeterde versie opgesteld. In die versie wordt op eenduidiger wijze (dan in Bijlage 6 gebeurde) een relatie gelegd tussen de onderscheiden competenties (per domein) en de opleidingsonderdelen waar die competenties worden aangeleerd.

In de projecten staat de beroepssituatie zo centraal mogelijk. Dit is dan ook het uitgangspunt voor de evaluatie. De evaluatie is een evaluatie zowel van het product als van het proces.

De evaluatie van het product is het geheel van tussentijdse resultaten en het eindresultaat, weergegeven in een projectplan, een eindrapport of een presentatie. De evaluatie gebeurt door het team van begeleidende docenten. De productevaluatie is een groepsbeoordeling. De evaluatie van het proces omvat zowel de beoordeling van de groep als geheel als de beoordeling van de individuele student in de groep. Om het proces te kunnen begeleiden en te kunnen evalueren, bouwt elke student een portfolio op dat raadpleegbaar is op het elektronisch leerplatform Toledo. De procesevaluatie is een individuele beoordeling die tot stand komt door een weging van de beoordeling door de docenten, de beoordeling van de groep zelf via peer-assessment en de beoordeling van de student via self-assessment.

De evaluatie van samenhangende (S) en onafhankelijke (O) opleidingsonderdelen.

In aansluiting met de variatie in werkvormen zijn er diverse vormen van evaluatie. De keuze van de beoordelingsvorm hangt af van de competenties die de student moet verwerven. Werkcolleges en oefeningen worden beoordeeld met een schriftelijk of mondeling examen. Workshops en opdrachten worden beoordeeld op basis van permanente evaluatie. Labs en tekenen worden permanent geëvalueerd in de loop van het semester, aangevuld met een individuele eindevaluatie via een test.”

Overwegingen:

Uit de door de instelling aangeleverde⁹ matrix, waarin aangegeven wordt wat de relatie is tussen de met het curriculum te behalen competenties en de onderdelen van het programma waarmee die competenties beweerdelijk worden bereikt, heeft de commissie inderdaad kunnen afleiden dat het programma aansluit bij en ingericht is op de eindkwalificaties die de instelling met de opleiding zegt te willen bereiken.

De commissie stelt in dat verband echter wel vast dat de instelling niet altijd duidelijk het onderscheid weet te maken tussen de begrippen competenties, leerdoelen en eindkwalificaties. Wat zij op de ene plaats als leerdoelen aanmerkt, benoemt ze op een andere plaats als (algemene) competenties. Daarnaast hanteert zij nog het begrip ‘kerninzichten’ ter aanduiding van zekere kwalificaties zonder aan te geven hoe deze zich verhouden tot de competenties en/of de leerdoelen.

Grosso modo zijn de te behalen eindkwalificaties wel adequaat vertaald in, per opleidingsonderdeel, te realiseren leerdoelen. Al had de commissie graag wat meer onderbouwd gezien waarom en in welke mate met een opleidingsonderdeel de gestelde leerdoelen worden behaald. Met name voor de O-onderdelen van het programma zou dat verhelderend kunnen werken, omdat die in het programma een eigenstandige positie innemen, maar voor de opbouw van de competenties wel een belangrijke aanvullende rol vervullen ten opzichte van de I- en de S-onderdelen. Met die onderbouwing zou duidelijker worden waarom voor die opleidingsonderdelen is gekozen en waarom ze in volgtijdelijkheid staan op de plaats die voor hen in het programma is ingeruimd.

Het didactisch concept van ‘begeleiding naar zelfsturing’ acht de commissie voor de onderhavige opleiding een goede en doordachte keuze. Gelet op de eindkwalificaties die een af te leveren bachelor dient te bezitten is dat concept misschien ook wel als het meest aangewezen te beschouwen. De gekozen werkvormen en wijzen van toetsing (evaluatie) sluiten naar het idee van de commissie naadloos bij het gekozen didactisch concept aan.

⁹ Op verzoek van de commissie door de instelling nader aangevuld, verbeterd en toegelicht.

De instelling verdient een compliment voor de manier waarop zij een en ander heeft weten duidelijk te maken in het aanvraagdossier.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 2.2 'Relatie tussen doelstellingen en programma' als voldoende.

4.2.3 Facet 2.3. Samenhang programma

Het beoogde programma is inhoudelijk samenhangend.

Bevindingen van de commissie:

De samenhang van het programma wordt door de instelling vanuit een drietal invalshoeken beargumenteerd, te weten: (1) de inhoudelijke opbouw die het programma kent: van oriëntatie naar integratie, (2) de werkvormen en onderwijsmiddelen waarvoor gekozen is, en (3) de didactische opbouw van het programma: van begeleiding naar zelfstudie.

Een en ander wordt door de instelling als volgt nader toegelicht:

ad (1)

Het opleidingsprogramma, opgebouwd vanuit pijlers en thema's, biedt de student de kans zich eerst te oriënteren op de opleiding in zijn geheel en op het bouwproces. Daarna wordt elk deelaspect van het bouwproces uitgediept en op het einde van de opleiding tot een geheel geïntegreerd [...].

Het eerste thema (het bouwproces) biedt de student een oriëntatie op de opleiding in zijn geheel en een kennismaking met het werkveld van de bachelor in de bouw.

De thema's 2 (de werkorganisatie), 3 (ruwbouw-constructie), 4 (beheer, renovatie en herbesteding) en 5 (energiemanagement en afwerking) zijn een verdieping en een verbreding van een deelaspect van het bouwproces. Gaandeweg wordt de student geconfronteerd met uitgebreidere en complexere vraagstukken en projecten. In het vijfde thema kan de student verdiepen door een accent te kiezen. In Geel ligt het accent op de infrastructuur van de gebouwen, op energimanagement, nutsvoorziening en afwerking. Twee andere accenten worden georganiseerd in Aalst resp. Brussel, door de associatiepartners. Na het vijfde thema heeft de student de nodige competenties om alle deelaspecten van het bouwproces te integreren tijdens een stage (= thema 6) in een reële werksituatie, in een bouwbedrijf, een studie bureau of als bouwmanager onder een gedeelde begeleiding van de bedrijfspromotor en de docent-stagebegeleider.

De pijlers zijn de leerlijnen die een opbouw van competenties vertonen. Bij het afronden van de opleiding beheerst de student alle competenties van de pijler." [NB: voor een overzicht van de pijlers en de competenties die ermee worden verworven zij hier verwezen naar paragraaf 3.3., hierboven]

"De samenhang van het programma per thema wordt gesuperviseerd door een themacoördinator, in samenspraak met de opleidingscoördinator.

Een thematisch georganiseerde opleiding heeft voor de student het voordeel dat de opleiding een samenhangend geheel is per semester over de pijlers heen. De student zal een brug kunnen slaan tussen de theorie en de praktijk met toepassingen in een authentieke beroepscontext. De opleidingsonderdelen staan immers niet meer op zichzelf, maar refereren naar een beroepscontext, die in realiteit ook disciplineoverschrijdend is.

ad (2)

"De werkvormen (voor een beschrijving daarvan, zie onder facet 2.2) ondersteunen de samenhang van het programma vanuit didactisch oogpunt. Ze houden rekening met de

verschillende leerstijlen van studenten, met de competenties van de docenten, en met de aard van het opleidingsonderdeel (geïntegreerd, samenhangend of onafhankelijk). Het project is het centrale opleidingsonderdeel in het thema. De projectopdracht wordt ondersteund door geïntegreerde onderdelen (I) die de student kan toepassen in de loop van het project. Het project is pijleroverschrijdend. Het project wordt uitgewerkt in kleine groepjes (± 4 studenten), begeleid door docenten die zowel proces begeleiden als inhoudelijke ondersteuning bieden. De geïntegreerde opleidingsonderdelen (I) worden als werkcolleges of workshop georganiseerd.

Samenhangende onderdelen zijn rechtstreeks gerelateerd aan het project. De docent kan het project als beginsituatie gebruiken, ernaar verwijzen of een uitbreidende opdracht aan het project koppelen. Deze opleidingsonderdelen worden ingericht als werkcolleges en aangevuld met opdrachten gerelateerd aan het thema.

Onafhankelijke opleidingsonderdelen hebben geen directe relatie met het project, maar zijn een onmisbare schakel in de opbouw van competenties binnen een pijler. Ze worden aangeboden als werkcollege. De onderwijsmiddelen zijn aangepast aan de doelstellingen en het onderwijsconcept. De practica worden georganiseerd in uitgebouwde labs. De ICT-ondersteuning is goed uitgebouwd met ruim beschikbare dataprojectoren, pc's en netwerkfaciliteiten en een goed uitgebouwd digitaal leerplatform Toledo. Voor de beroepspraktijk wordt samengewerkt met de bouwsector."

ad (3)

"De opbouw van het programma stelt de student in staat te groeien van een sterke begeleiding bij de start van de opleiding naar zelfsturing bij de uitvoering van opdrachten, bij de samenwerking met anderen, bij de aanpak van een project en bij de ontwikkeling van zijn competenties. Zo worden de studenten begeleid doorheen de opleiding van een starter in het hoger onderwijs tot een zelfstandige professional die klaar is voor een job.

Dit groeipad situeert zich op twee gebieden. Enerzijds is er groei van eenvoudige opdrachten in het eerste thema naar meer complexe opdrachten op het einde van de opleiding. De studenten worden het eerste semester sterk begeleid in de aanpak van een project, de realisatie en de rapportering ervan. Eens vertrouwd met de werkwijze en procedures, wordt meer en meer zelfstandigheid van de student gevraagd.

Anderzijds is er de groei in het persoonlijk leerproces, tot uitdrukking komend in het gradueel afnemend aantal evaluatiemomenten [.....]."

Overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de verticale samenhang van de opleiding - over de drie jaren die het curriculum telt - verzekerd is door de pijlergewijze opbouw die het programma kent. De zes pijlers die doorheen de opleiding zijn aangebracht kennen een logische en evenwichtige opbouw van opleidingsonderdelen en daarmee te behalen competenties. De didactische opzet waarvoor in de pijleropbouw tevens gekozen is, te weten van begeleiding naar zelfsturing, sluit goed aan bij het soort competenties die in de loop van het programma moeten worden behaald. Ook in dat opzicht kent het programma dus duidelijk consistentie. De gekozen werkvormen sluiten daar naadloos bij aan.

In horizontale zin zou de samenhang beter kunnen naar het idee van de commissie. Met name de plaats van de O- en S-onderdelen in het programma, in relatie tot elkaar en tot het thema (van het desbetreffende semester) is naar het oordeel van de commissie nog wat onbestemd. Dat heeft er ook mee te maken dat de terminologie in het aanvraagdossier op dit punt weinig consistent is. Op de ene plaats (p. 21) heet het dat 'het thema de leidraad is

voor *alle*¹⁰ opleidingsonderdelen in het semester', en worden de S-onderdelen als 'gerelateerd aan het thema' en de O-onderdelen als opleidingsonderdelen 'die geen directe relatie hebben met het thema' aangemerkt. Terwijl het op een andere plaats (p. 56) heet dat S-onderdelen 'rechtstreeks gerelateerd zijn aan het *project*'¹¹, en O-onderdelen 'geen directe relatie met het project hebben'. Hoe een en ander met elkaar te rijmen valt, is de commissie niet geheel duidelijk geworden, ook niet na de ter gelegenheid van de site visit door de programmaverantwoordelijken gegeven toelichting. Wel is het de stellige indruk van de commissie dat de programmaverantwoordelijken de intentie hebben er -ook in horizontale zin - een consistent geheel van te maken.

Het gebruik van zogenaamde flexibele leertrajecten, ook wel aangeduid als geïndividualiseerde trajecten (GIT's), zoals in het aanvraagdossier (pp. 57/58) voorzien zou de commissie voor de onderhavige opleiding willen ontraden. Per saldo zijn dit soort trajecten (met vrijstellingen op onderdelen) bij het voorgedragen programma in wezen alleen mogelijk zijn ten aanzien van de zgn. O-onderdelen; zoals ook door de programmaverantwoordelijken werd erkend. Maar problematischer is, in dit verband, dat dit soort flexibele leertrajecten feitelijk ten koste gaat van de samenhang die het integrale programma zowel in horizontale als verticale zin bedoelt te bieden. Van de kant van de instelling is toegezegd dat het oordeel van de commissie op dit punt ten zeerste ter harte zal worden genomen

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 2.3 'Samenhang programma' als voldoende; met de aantekening dat zij het gebruik van de voorgestelde flexibele leertrajecten aan de instelling ontraadt, om de beoogde samenhang van het programma geen geweld aan te doen.

4.2.4 Facet 2.4. Studielast

De studietijd sluit aan bij de norm zoals vastgesteld bij decreet.

Bevindingen van de commissie:

Over de studielast en het beleid van de instelling om studiebelemmerende factoren op het spoor te komen en, waar mogelijk, weg te nemen valt in het aanvraagdossier het volgende te lezen:

"De totale studieomvang bedraagt 180 studiepunten, verdeeld over 3 programmajaren van 60 studiepunten. Elk studiepunt vertegenwoordigt een studietijd van 25 à 30 uur. De totale studietijd per programmajaar is 1500 à 1800 uur.

Op hogeschoolniveau werkt de kwaliteitswerkgroep Studietijdmeting methodieken uit om studielast te meten. Onder leiding van de werkgroepvoorzitter werden op associatieniveau twee webapplicaties ontwikkeld voor het online opvragen en automatisch verwerken van gegevens over de studietijd. Kronos gebruikt het systeem van tijdschrijven, Metis is het systeem voor schatten achteraf. In dit associatieproject werden ook vragenlijsten ontwikkeld om de subjectieve studielast te meten en om studiebevorderende en -belemmerende factoren op te sporen.

Het departement Technische Wetenschappen, waarin Bouw zal georganiseerd worden, heeft ervaring met de tijdschrijfmethode sinds 1994. Uit de studietijdmetingen bleek dat de reële studielast lager was dan de begrote studielast. De resultaten van de

¹⁰ Cursivering van de kant van de commissie

¹¹ idem

studietijdmetingen hebben geleid tot wijzigingen in de onderwijsplanning, wijzigingen in het opleidingsprogramma, het verbeteren van het ondersteunen van de studenten in de studie en de permanente verbetering van het onderwijsconcept.

De kennis en ervaring van het meten en bijstellen van studielast en het resultaat van het onderzoek naar subjectieve studielast zullen ingezet worden in de Bachelor in de Bouw. Bij het bijstellen van de studielast wordt bijzondere aandacht geschonken aan de realisatie van het onderwijsconcept en de studie- en studentenbegeleiding.”

Overwegingen:

Naar het oordeel van de commissie voldoet de voorgedragen opleiding aan de decretale norm in dezen, waar het de studieomvang betreft. Het totaal van het voor de opleiding begrote aantal studiepunten bedraagt 180 ECTS, met elk een zwaarte van 25 à 30 studieuren. Decretaal geldt als regel een studielast van gemiddeld 28 uur per ECTS.

De voorgedragen opleiding voldoet aan die norm.

De commissie heeft geen reden aan te nemen dat die belasting (per ECTS) in de praktijk significant hoger (of lager) zal blijken te liggen dan waarvan de instelling in haar aanvraag uitgaat.

Bovendien hanteert de instelling een accuraat systeem van tijdmeting, waarmee snel kan worden ingesprongen in het geval de werkelijke tijdsbesteding in significante zin naar beneden of naar boven mocht blijken af te wijken.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 2.4 ‘Studielast’ als voldoende.

4.2.5 Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten:

Bachelor:

- *diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend*
- *door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen*

Bevindingen van de commissie:

In algemene zin meldt de instelling dat de volgende toelatingsvoorwaarden van toepassing zijn:

“Voor toelating tot een opleiding aan de KH Kempen geldt dat de student in elk geval moet voldoen aan de decretale voorwaarden met de hierna bepaalde aanvullingen. Aan deze voorwaarden moet voldaan zijn bij aanvang van het academiejaar. Uitzonderlijk kan een kandidaat-student hiervoor uitstel krijgen tot de aanvang van de eerste examenperiode. Als hij op dat ogenblik niet voldoet aan deze voorwaarden wordt hij uitgeschreven. Voor een examencontract gelden dezelfde voorwaarden. Studenten van buiten de Europese Economische Ruimte moeten in elk geval voldoen aan de toelatingsvoorwaarden op het ogenblik van hun aanvraag tot toelating.”

Verder vermeldt de instelling welke taalvoorwaarden er voor toelating gelden.

“Een kandidaat-student met een diploma van buiten de Vlaamse Gemeenschap wordt enkel tot een in het Nederlands georganiseerde opleiding toegelaten als hij aan één van de volgende voorwaarden voldoet:

- a. bewijzen dat hij de examens van ten minste één studiejaar in het secundair of hoger onderwijs met succes in het Nederlands heeft afgelegd;
- b. geslaagd zijn voor een examen Nederlands dat volgens de Nederlandse Taalunie een voldoende niveau biedt voor toelating tot het hoger onderwijs. Voor sommige opleidingen kan de instelling een hoger niveau eisen;
- c. geslaagd zijn voor een taalproef Nederlands, niveau 4 (proficiency level 4) georganiseerd door de hogeschool;
- d. een certificaat voorleggen van een opleiding Nederlands die door de hogeschool als gelijkwaardig beschouwd wordt met de voorgaande of op een andere manier afdoende aantonen over een voldoende taalbeheersing te beschikken.

De evaluatie of aan één van de hierboven vermelde voorwaarden is voldaan, gebeurt door het departementshoofd.”

Als diplomavorwaarden voor een eerste inschrijving in een eerste jaar bachelor bij de instelling worden genoemd:

- a. een Belgisch diploma van het secundair onderwijs
- b. een Belgisch diploma van het hoger onderwijs van het korte type
- c. een Belgisch diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie met uitzondering van het getuigschrift voor pedagogische bekwaamheid
- d. een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig met de diploma's uit de hierboven vermelde categorieën wordt erkend.” [waarna een weergave volgt van art. 1 van het besluit van de Vlaamse regering van 6 september 1995¹², waarbij nadere invulling is gegeven aan de onder d. bedoelde diploma's en getuigschriften]

Over afwijkende toelatingsvoorwaarden meldt het aanvraagdossier nog het volgende:

“Kandidaat-studenten van binnen de Europese Economische Ruimte die niet in het bezit zijn van de hierboven vermelde diploma's of getuigschriften kunnen tot een bacheloropleiding worden toegelaten op voorwaarde dat zij in de loop van het academiejaar van inschrijving de leeftijd van 21 jaar bereikt hebben of bereiken. Daarenboven moet minimaal drie jaar verlopen zijn tussen het einde van het laatste schooljaar secundair onderwijs en de aanvang van het academiejaar waar zij voor inschrijven. Van deze leeftijdsvoorwaarde kan worden afgeweken als de kandidaat bewijst over een meer dan gemiddelde begaafdheid te beschikken in vergelijking met de referentiegroep van de in een bacheloropleiding instromende groep studenten. [...]

De KH Kempen onderzoekt of de kandidaat over het gemiddelde geschiktheidsniveau van de instromende studenten voor de toelating tot een bachelor beschikt. Het onderzoek vertrekt van een door de kandidaat op te maken portfolio. [...]

De hogeschool richt een assessmentcommissie op om dit onderzoek te voeren en een uitspraak te doen. Beroep tegen een beslissing van niet-toelating is mogelijk bij de algemeen directeur. [...]

Elke instelling van de Associatie KU Leuven erkent voor de toelating tot een gelijkaardige opleiding de beslissing genomen in de context van de assessmentprocedure.”

¹² Besluit houdende de gelijkstelling voor wat de toegang tot de basisopleiding aan de Vlaamse Hogescholen betreft.

Het aanvraagdossier bevat ook informatie over de erkenning van eerder verworven kwalificaties (EVK) en elders verworven competenties (EVC):

(over EVK)

“Een student die beschikt over een creditbewijs of een andere vorm van studiebewijs en die meent op grond hiervan vrijstelling te kunnen verkrijgen van een (deel van een) opleidingsonderdeel, richt hiertoe een verzoek aan het departementshoofd.

De student documenteert zijn aanvraag met insluiting van de relevante studiebewijzen, evenals zoveel mogelijk andere bewijsstukken in verband met de inhoud en omvang van de gevolgde opleiding om de instelling in staat te stellen een equivalentiebeoordeling te kunnen uitvoeren.

Het departementshoofd beoordeelt de aanvraag tot vrijstelling op grond van de gemeenschappelijk binnen de Associatie KU Leuven afgesproken procedures en kwaliteitscriteria. De beslissing met betrekking tot een vrijstellingsaanvraag wordt door het departementshoofd gemotiveerd in overeenstemming met de decretale bepalingen ter zake. De beoordeling van het credit- of studiebewijs leidt enkel tot een uitspraak over een mogelijke vrijstelling binnen het departement zelf. [...].

(over EVC)

Als competenties kunnen alleen worden erkend vormen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die tenminste aan de volgende voorwaarden voldoen:

(i) authentiek: ze vormen een bewijs van het presteren van de kandidaat zelf, (ii) actueel: ze weerspiegelen het huidige competentieniveau van de kandidaat, (iii) relevant: ze zijn voldoende toerijkend om relevante elementen van een opleiding te dekken, (iv) kwantiteit: ze verwijzen naar een voldoende lange periode, (v) variatie in contexten: ze verwijzen naar een voldoende variatie in handelings- en opleidingscontexten.

Een student die meent te beschikken over bepaalde competenties die hij niet kan attesteren via een EVK waaruit blijkt dat een evaluatie van zijn prestaties plaatsvond, richt een aanvraag tot erkenning van zijn competenties onder de vorm van een bewijs van bekwaamheid aan het departementshoofd. De student documenteert zijn aanvraag met een portfolio. Het departement assisteert de student in het samenstellen van het portfolio. Per opleiding wordt een commissie samengesteld die een formeel bekwaamheidsonderzoek verricht en vaststelt over welke competenties de aanvrager beschikt. [...]

Namens de Associatie KU Leuven levert de hogeschool een bewijs van bekwaamheid af voor de (deel)competenties waarvan zij vaststelt dat de student ze effectief verworven heeft. Het betreffende document vermeldt in elk geval: (i) de validerende instantie die het document uitreikt, (ii) de associatie waaronder de validerende instelling ressorteert, (iii) de gehanteerde standaarden, (iv) de gebruikte methodologie (v) de competenties die blijken uit het bekwaamheidsonderzoek.

De andere partners binnen de Associatie KU Leuven accepteren de bewijzen van bekwaamheid en bijgevolg ook de erin vervatte beoordeling van de (deel)competenties zoals bepaald door de instelling waartoe de aanvrager zich richtte.”

Overwegingen:

De commissie stelt vast dat de toelatingsvoorwaarden tot een bacheloropleiding als de onderhavige inderdaad decretaal bepaald zijn, immers in algemene termen zijn vastgesteld bij decreet van 30 april 2004¹³ en nader aangevuld en geconcretiseerd bij besluit van de

¹³ Art. 9 Decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen, Staatsblad 12/10/2004, p. 71039; identificatienummer Vlaamse Codex: 1013468.

Vlaamse regering van 6 september 1995¹⁴. De toelatingsvoorwaarden, zoals geformuleerd door de aanvragende instelling in het aanvraagdossier komen geheel en al overeen met de decretaal voorgeschreven toelatingsvoorwaarden.

Bij de in het aanvraagdossier uitgesproken mogelijkheid van het honoreren van zogenaamde EVK's en EVC's is de commissie geneigd de nodige vraagtekens te plaatsen, als en voorzover dat leidt tot het vaststellen van de voorgestelde GIT's (of anderszins flexibele leertrajecten). De commissie roept hier in herinnering wat zij daaromtrent onder facet 2.3 (Samenhang programma) als bezwaarlijk heeft opgemerkt.

De commissie zou voor een alternatief leertraject wel begrip hebben in het geval dat zich - zoals door de algemeen directeur bij gelegenheid van het locatiebezoek werd geschetst - één of meer groepen van substantiële omvang zouden aanmelden waarvoor een alternatief traject wel degelijk aangewezen is.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 2.5 'Toelatingsvoorwaarden' als voldoende, met de aantekening dat zij het honoreren van EVK's en EVC's aan de instelling ontraadt als criterium voor de voorgestelde flexibele leertrajecten, althans adviseert daarvan beperkt en selectief gebruik te maken voor doelgroepen van substantiële omvang.

4.2.6 Facet 2.6. Studieomvang

De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de studieomvang:

– *Bachelor: tenminste 180 studiepunten*

Bevindingen van de commissie:

Over de studieomvang bevat het aanvraagdossier de volgende tekst:

"De studieomvang van de Bachelor in de Bouw bedraagt 180 studiepunten¹⁵, met een minimum van 3 studiepunten per opleidingsonderdeel. Elk studiepunt vertegenwoordigt een studietijd van 25 à 30 uur.

De opleidingscoördinator bewaakt bij het opstellen en bijstellen van het opleidingsprogramma over het totaal van 180 studiepunten, gelijkmatig verdeeld over de 3 programmajaren. De verantwoordelijke studietijdmeting bewaakt de begrote studieomvang en de reële studielast.

Overwegingen:

Met de opgegeven 180 ECTS voldoet de voorgedragen opleiding aan de decretale norm¹⁶ waaraan een bacheloropleiding, qua studiebelasting, tenminste dient te voldoen.

De commissie heeft geen reden om aan te nemen dat het programma, ingevuld met de opleidingsonderdelen zoals opgevoerd in het aanvraagdossier, minder belasting zou behelzen dan de 180 ECTS die daarvoor door de instellingen zijn berekend. Zie verder ook de *Overwegingen* van de commissie bij facet 2.4.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 2.6 'Studieomvang' als voldoende.

¹⁴ Zie noot 11.

¹⁵ Zie noot 12.

¹⁶ Art. 123 § 4 Structuurdecreet, Staatsblad 14/08/2003, p. 40964; identificatienummer Vlaamse Codex 1011514.

4.2.7 Facet 2.7. Masterproef

Dit facet is niet van toepassing bij bacheloropleidingen

4.2.8 Samenvattend oordeel onderwerp 2: Programma

De facetten 'Eisen professionele gerichtheid', 'Relatie tussen doelstellingen en programma', 'Samenhang programma', 'Studielast', 'Toelatingsvoorwaarden' en 'Studieomvang' beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt het onderwerp 2 'Programma' als geheel een positieve beoordeling.

4.3 Inzet personeel

4.3.1 Facet 3.1. Eisen professionele gerichtheid

De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte of een academisch gerichte opleiding:

Professioneel gerichte opleidingen

- *Het onderwijs zal voor een belangrijk deel worden verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk*

Bevindingen van de commissie:

"Het huidige personeel dat verantwoordelijk is voor de voorbereiding van de Bachelor in de Bouw bestaat uit:

- docenten met een jarenlange beroepservaring in de bouwsector of onderzoekservaring in projecten voor de bouwsector en dit gecombineerd met onderwijservaring op alle terreinen waarin de Bachelor in de Bouw beroepsactief is, gaande van studie bureau, uitvoering op de werf, management van gebouwen tot exploitatie en beheer;
- docenten met jarenlange beroepservaring in het professioneel gericht onderwijs in het studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie.[...]

Bij de opstart van de Bachelor in de Bouw zal het personeel uitgebreid worden, deels door werving van nieuwe personeelsleden met bouwkundige competenties, deels met gastdocenten die onderwijs combineren met beroepservaring, deels door werving of verschuiving van personeelsleden met competenties die niet bouwspecifiek zijn. Er zal ook samengewerkt worden op het vlak van personeel met de Bachelor in de Bouw in de andere hogescholen.

De onderzoeksgerichtheid van het personeel wordt gecontinueerd in de toekomst doordat de KH Kempen een Kenniscentrum Energiemanagement heeft opgericht om het onderzoek in Energie te verankeren en een structurele samenwerking op te zetten met bedrijven en instellingen o.a. de Confederatie Bouw Kempen en VITO.

De relatie met het werkveld wordt verder gestructureerd in de nauwe samenwerking in de uitvoering van de projecten (in elk semester in de opleiding) en de stagebegeleiding. Het opleidingsprogramma zal verder getoetst worden aan de behoeften van het werkveld door opzetten van enquêtes en het continueren van de reflectiegroep met vertegenwoordigers van de bouwsector.

Er zal nauw samengewerkt worden met de Confederatie Bouw Kempen en met bouwbedrijven in de regio om de beroepscontext authentiek te maken, bij de uitvoering van de projecten, bij werfbezoeken en de stagebegeleiding.

De KH Kempen hecht veel belang aan de onderwijskundige competenties van het personeel. De meeste personeelsleden hebben een onderwijskundig diploma behaald. De KH Kempen heeft ook een navormingsplan opgesteld voor de onderwijskundige professionalisering. [...]

De opleiding Bachelor in de Bouw zal deel uitmaken van het departement Technische Wetenschappen. De competenties van de departementsdirectie, het beleidsteam en de verantwoordelijken voor de ondersteunende processen zullen ook ingezet worden voor de Bachelor in de Bouw. [...]"

Overwegingen:

De commissie stelt vast dat de instelling - afgaande op de in het aanvraagdossier beschreven kwalificaties van het zittende personeel - op dit moment al in voldoende mate beschikt over docenten die in staat zijn om de theoretisch-vakspecialistische opleidingsonderdelen voor hun rekening te nemen.

Een aantal van hen beschikt ook wel over zoveel praktijkervaring dat een verbinding tussen opleiding en praktijk verzekerd is.

Dat aantal ware naar het oordeel van de commissie toch wel substantieel uit te breiden door competentiegericht mensen te gaan werven die in het beroepenveld hun sporen op de onderscheiden, door de opleiding bestreken domeinen, hebben verdiend.

Het werkveld heeft - in dit verband - duidelijk te kennen gegeven bereid te zijn om bij te dragen aan het aanleveren van gastdocenten en bijdragen vanuit de beroepspraktijk anderszins.

Naar aanleiding van vragen daaromtrent van de kant van de commissie is door de instelling na het locatiebezoek nog een notitie aangeleverd waarin de visie van de instelling is verwoord ten aanzien van de personeelsinzet voor de opleiding Bachelor in de Bouw. Met instemming citeert de commissie daaruit de volgende passage die voor het onderhavige facet van belang is: "In 2007, bij het opstellen van het dossier, is het aantal personeelsleden met een bouwkundig diploma te klein om een kwalitatieve opleiding bouw uit te bouwen. In de academiejaren 2005-2006, 2006-2007 en 2007-2008 is er telkens een ingenieur bouwkunde met minstens 9 jaar beroepservaring geworven. Mits goedkeuring van de opleiding zullen de volgende jaren nog docenten met de vereiste competenties, kwalificaties en ervaring in de bouwsector geworven worden. Er kunnen ook docenten aangeworven worden met een deeltijdse opdracht in het onderwijs en een deeltijdse opdracht in de bouwsector." De instelling geeft hiermee naar het oordeel van de commissie er duidelijk blijk van het belang te onderkennen dat het onderwijs voor een belangrijk deel wordt verzorgd door personeel dat een verbinding weet te leggen tussen de opleiding en de beroepspraktijk en daar qua personeelsbeleid ook naar te willen handelen.

Verder doet de instelling in de nagezonden notitie nog uitkomen dat zij ernaar streeft de binding met het werkveld blijvend te laten zijn en nog verder uit te bouwen door: "

- samen te werken op het vlak van projecten, stages en werkbezoeken
- door docenten ook in te zetten in onderzoeksprojecten
- door de mensen van het werkveld structureel te betrekken bij de uitbouw van het opleidingsprogramma
- door het inzetten van gastprofessoren die actief zijn in de bouwsector."

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 3.1 'Eisen professionele gerichtheid' als voldoende.

4.3.2 Facet 3.2. Kwantiteit personeel

- *Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen starten.*
- *Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen continueren.*

Bevindingen van de commissie:

De kwantiteit van het voor de nieuwe opleiding in te zetten personeel is, blijkens opgaaf van de instelling in het aanvraagdossier, berekend op een totaal van 250 studenten in de gehele Bachelor, waarvan 125 in het eerste jaar, 63 in het tweede jaar en 62 in het derde jaar. Om de daarvoor benodigde kwantiteit te berekenen, zijn twee berekeningen uitgevoerd:

- (1) De kwantiteit op basis van het aantal contactuurequivalenten (CUE)
- (2) De kwantiteit op basis van de geprognosticeerde docentenbelasting.

Ad (1)

Uitgaande van de premissen,

- dat de contactuurequivalenten (CUE) het aantal contacturen is dat per lesweek op jaarbasis voor een opleidingsonderdeel wordt ingericht;
- dat voor de begeleiding van de projecten op jaarbasis 3 CUE per week en per groep van 15 à 20 studenten in rekening moet worden gebracht. (En omdat een project loopt per semester, betekent dit 6 CUE per week per semester)
- dat voor geïntegreerde (I) opleidingsonderdelen 1.5 CUE per lesweek in rekening dient worden gebracht, per 35 studenten;
- dat voor de onafhankelijke (O) en samenhangende (S) opleidingsonderdelen 1.5 CUE per lesweek in rekening dient te worden gebracht. Daarbij is voor werkcolleges gerekend met 2 lesgroepen in het eerste jaar en 1 lesgroep in het tweede en derde jaar.
- dat voor opleidingsonderdelen zoals tekenen en wiskunde gerekend dient te worden met 35 studenten per groep, en voor labs met 15 à 20 studenten per groep, zijn er voor de Bachelor in de Bouw in totaal 216 CUE per lesweek en op jaarbasis berekend.

De ratio CUE/student voor de bacheloropleiding in de Bouw komt daarmee neer op 0.86, zijnde de uitkomst van het quotiënt van 216/250. Vergelijking met de voor het academiejaar 2006-2007 in het departement Technische Wetenschappen geldende ratio levert als resultaat op dat die laatste hoger ligt dan de ratio van de Bachelor in de Bouw, te weten: 0.95 CUE per student, uitgaande van 627 CUE voor in totaal 659 studenten. Uit deze vergelijkende cijfergegevens trekt de instelling daarom de conclusie dat ; “de nodige kwantiteit aan personeel voor de Bachelor in de Bouw kleiner is dan de ingezette personeelsinzet voor studenten Technische Wetenschappen in 2006-2007. Het didactisch concept Bouw laat toe een efficiënt personeelsbeleid te voeren (wat de kwantiteit betreft).”

Ad (2)

Uitgaande van een effectieve docentenbelasting voor onderwijsverstrekking voor de Bachelor in de Bouw van 17147 uren op jaarbasis, en van een belasting van 7349 uren aan stagebegeleiding, beleidsondersteunende en onderwijsondersteunende taken (zijnde 30% van de totale taakbelasting van het departement TW op deze vlakken), zal de totale docentbelasting voor de Bachelor in de Bouw 24496 uren bedragen.

De gangbare docentbelasting in de KH Kempen is 1558 uur op jaarbasis voor een voltijdse medewerker. Bijgevolg zijn er volgens deze berekeningswijze voor de bacheloropleiding in de Bouw 15.7 (= 24496/1558) voltijdse medewerkers nodig.

Overwegingen:

De instelling heeft naar het oordeel van de commissie op duidelijke en overtuigende wijze aannemelijk gemaakt dat voldoende capaciteit aan docerend personeel beschikbaar wordt gesteld om de opleiding te kunnen starten en te kunnen continueren.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 3.2 'Kwantiteit personeel' als voldoende.

4.3.3 Facet 3.3. Kwaliteit personeel

Het in te zetten personeel is gekwalificeerd voor een inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma

Bevindingen van de commissie:

Mede aan de hand van een uitgebreid overzicht van competenties van zittende docenten van het departement TW (pp. 69-72 aanvraagdossier) concludeert de instelling ten aanzien van de *vakinhoudelijke* competenties het volgende:

"De KH Kempen heeft momenteel competente medewerkers met beroepservaring zowel voor studiebureau, uitvoering op de werf, management van bouwprojecten, exploitatie en beheer als voor het accent uitrusting van gebouwen. Er is voldoende kwaliteit. De kwantiteit volstaat nog niet. Een aantal personeelsleden kunnen voldoende competenties verwerven door een gerichte navorming te volgen. De Erkenningscommissie stelde in 2006 in haar toetsing dat de KH Kempen nogal gemakkelijk besluit dat personeelsleden 'mits bijscholing competent' zouden zijn. De KH Kempen wil de navorming opnemen in het persoonlijk ontwikkelingsplan van de medewerker en in de begrote tijdsbesteding van de medewerker in het academiejaar dat voorafgaat aan de planning van de onderwijsactiviteit. Het departement beschikt over voldoende financiële middelen om permanente navorming te financieren."

Over de *onderwijskundige* competenties van het in te zetten personeel meldt het aanvraagdossier onder meer:

"De meeste docenten hebben een onderwijskundig diploma behaald. De meeste docenten hebben ook veel onderwijservaring in professioneel gerichte bachelorsopleidingen in het studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie.

De prominente plaats van projectonderwijs is nieuw. In het departement Technische Wetenschappen is er wel ervaring met projectonderwijs bijvoorbeeld in het opleidingsonderdeel Gebouwenbeheer in de afstudeerrichting Klimatisering, in duurzame energie in Elektrotechniek, in de projectweek in de opleidingen Elektromechanica, Elektrotechniek en Elektronica-ICT, in verscheidene opleidingsonderdelen in de opleiding logistiek.

De KH Kempen hecht veel belang aan de professionalisering van de docenten op het onderwijskundig vlak. Ze heeft dit opgenomen in het beleidsplan. De onderwijsraad van de KH Kempen heeft in 2006 een navormingsplan opgesteld voor de onderwijskundige professionalisering. De onderwijsraad heeft de voorbije jaren studiedagen georganiseerd voor de medewerkers van de KH Kempen²³. Om de 2 jaar organiseert de onderwijsraad een onderwijsdag waar de kennis en ervaring in de KH Kempen gedeeld wordt. In het departement Technische Wetenschappen zijn er aanvullende studiedagen om de docenten te vormen in de nieuwe onderwijsontwikkelingen. Een bijkomende vorming van de docenten in projectonderwijs is opgenomen in het beleidsplan 2006-2007 van het departement. Met

de oprichting van de Bachelor in de Bouw zal het departement Technische Wetenschappen vormingsactiviteiten opzetten voor de docenten.”

Over de *organisatorische* competenties valt in het aanvraagdossier te lezen dat: “De opleiding Bouw opgenomen [wordt] in het departement Technische Wetenschappen. De beleidsondersteunende taken voor de opleiding Bouw worden opgenomen door de personeelsleden die deze taken nu opnemen voor de andere opleidingen in het departement. De beleidsondersteunende taken zijn opgenomen in het beleidsplan van het departement en geordend in het EFQM-model.”

De domeinen van organisatorische zorg en de daarvoor verantwoordelijken zijn in dat beleidsplan duidelijk benoemd en aangewezen, aldus de instelling.

“Voor de opleiding Bouw zal een opleidingscoördinator aangesteld worden die in de docentenraad samenwerkt met de andere opleidingscoördinatoren voor de uitbouw van het departement en de opleidingen”, zo meldt de instelling nog tot slot.

Overwegingen:

De instelling heeft, naar het oordeel van de commissie, op bevredigende wijze weten aan te tonen dat het in te zetten personeel inhoudelijk, onderwijskundig en organisatorisch - technisch berekend is op de taken die in het programma zijn voorzien.

Uit de nagezonden notitie inzake de visie van de instelling op de personeelsinzet voor de Bachelor in de Bouw (waarvan ook bij de ‘Overwegingen’ onder facet 4.1 al melding werd gemaakt) valt op te maken dat de instelling ook in beleidsmatige zin er werk van wil maken om de diverse kwaliteiten van het docerend personeel te borgen: “Om de kwaliteit van de opleiding te waarborgen, zal er in het personeelsbeleid aandacht geschonken worden aan de inhoudelijke competenties en aan de onderwijskundige competenties. De aandacht voor de onderwijskundige competenties is het grootst voor docenten die onderwijs verstrekken aan de eerstejaars. De aandacht voor de inhoudelijke competenties is het grootst voor de docenten die onderwijs verstrekken aan de derdejaars. Dit past in de onderwijsvisie waarin het onderwijs evolueert van docentgestuurd naar studentgestuurd; en van basisvaardigheden en beperkte complexiteit naar doorgedreven integratie en toenemende complexiteit.”

De commissie waardeert dat positief.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 4.3 ‘Kwaliteit personeel’ als voldoende.

4.3.4 Samenvattend oordeel onderwerp 3: Inzet personeel

De facetten ‘Eisen professionele gerichtheid’, ‘Kwantiteit personeel’ en ‘Kwaliteit personeel’ beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt het onderwerp 3 ‘Inzet van personeel’ als geheel een positieve beoordeling.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De voorgestelde huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Bevindingen van de commissie:

De beschrijving van de materiële voorzieningen laat de instelling vooraf gaan door een beschouwing van de onderwijsvisie van de KHK op het punt van infrastructuur en uitrusting: "De onderwijsvisie van de KH Kempen is gestoeld op een dynamisch onderwijs met een krachtige leeromgeving en een interactief en kritisch onderwijs. Om dit te realiseren beschikt de KH Kempen in Geel over een ruime campus. De bruto oppervlakte van de campus Geel bedraagt 65.000 m², voor een totaal van 3542 studenten. Dit betekent per student een bruto-oppervlakte van 18.4 m². Een toename met 250 studenten-Bouw, betekent per student een bruto-oppervlakte van 17.1 m² (= 65000/(3542+250)).

De toename van dit aantal studenten valt binnen de mogelijkheden van de campus Geel. De campus is degelijk uitgebouwd, met een goede infrastructuur en faciliteiten. Dit is bevestigd in de visitierapporten van verschillende opleidingen in de KH Kempen [...]."

De materiële voorzieningen die de instelling daarna in het aanvraagdossier de revue laat passeren zijn (1) de auditoria en leslokalen, (2) de laboratoria, (3) de zelfstudiecentra, (4) de digitale leeromgeving en de netwerkfaciliteiten en (5) de samenwerking met derden op het punt van voorzieningen (pp. 80-84 aanvraagdossier).

Wat hierna volgt is een korte weergave van de door de instelling gegeven beschrijving van de aard, omvang en/of grootte van de even genoemde voorzieningen.

(ad 1)

"De vijf auditoria bieden samen plaats aan 941 studenten. De 79 leslokalen bieden plaats aan 3414 studenten. De auditoria en leslokalen zijn standaard uitgerust met een overheadprojector. Vier auditoria zijn uitgerust met een dataprojector met pc en een geluidsinstallatie. 30% van de leslokalen en alle 20 informaticalabs zijn uitgerust met een dataprojector die aangesloten is op een vaste pc. 30% van de leslokalen zijn uitgerust met een TV en video. Audiovisuele middelen zoals mobiele microfoonsets, een "mobiele" geluidsinstallatie, videocam, radio- cassette- cdspeler, mobiele dataprojectoren en laptops staan ter beschikking van studenten en docenten. Deze middelen worden beheerd door de audiovisuele dienst.

Alle lokalen (leslokalen, labo's, burelen) zijn voorzien van netwerkaansluitingen (totaal meer dan 2000 aansluitpunten), waarvan er 1200 tot 1300 in gebruik zijn.

Het aantal pc's op de campus bedraagt meer dan 1000, waarvan een 500-tal in de 20 labs informatica en 285 in de technische labs."

(ad 2)

"De opleiding Bouw kan gebruik maken van de beschikbare labinfrastructuur:

- het lab materialenleer dat uitgerust is voor het onderzoeken en testen van materialen (trekproeven, drukproeven,...). Dit labo is vooral uitgerust met beproevingsmethoden en microscopie;

- het lab Klimatisatie met verschillende verwarmingssystemen, koeltechnieken, gebouwbeheerssystemen, ventilatiesystemen en aandacht voor sanitaire installaties;

- lab elektriciteit, lab Domotica en lab verlichting;

- 20 informaticalokalen voor CAD en informatievaardigheden.

Rondom de campus Geel is voldoende ruimte en terreinen om de praktische oefeningen van topografie uit te voeren."

(ad 3)

"Op de campus zijn er twee zelfstudiecentra, het lab informatica en de mediatheek, waar studenten individueel of in groep kunnen werken.

Het *lab informatica* beschikt over een vrije werkruimte met 55 pc's voor individueel gebruik en twee tafels met laptops voor het werken in groepsverband. Behalve de vrije toegang tot internet, staan er meer dan 80 softwarepakketten ter beschikking van de studenten en docenten. Het lab is geopend van maandag tot vrijdag van 8 u tot 22 u en op zaterdagvoormiddag. Er is steeds een helpdesk aanwezig.

De studenten voor de Bachelor in de Bouw kunnen gebruik maken van software voor CAD-tekenen (met name van StabiCad LT en Autodesk Inventor Professional 10) en van MS Office en MS Project voor projectplanning.

De *mediatheek* verleent toegang tot talrijke bronnen van informatie die individueel of in groep kunnen geraadpleegd worden. Het is ook mogelijk voor studenten om hier te studeren of groepsopdrachten uit te voeren. De informatiebronnen van de mediatheek zijn: wetenschappelijke monografieën, referentiewerken, periodieken, eindwerken van eigen afgestudeerden¹⁷, Europese publicaties, taalcursussen, videocassettes, audiocassettes, cd-romschijven, softwarediskettes (behorende bij boeken), en een documentair bestand (hoofdzakelijk normbladen). De geautomatiseerde catalogus is ook toegankelijk via het internet.”

Verder kent de mediatheek elektronische bestanden die toegankelijk zijn, hetzij van het cd-rom netwerk, hetzij via de website van de mediatheek. Via de mediatheek is toegang mogelijk tot onder meer de databanken Current Contents, Web of Science, Business Source Elite, Academic Search Elite en Science Direct .

De mediatheek is door de Europese Unie erkend als volwaardig Europees Documentatiecentrum (EDC) sinds 1995.

(ad 4)

“De KH Kempen heeft vanaf het academiejaar 2004-2005 voor Toledo (<http://toledo.khk.be>) gekozen als opvolger voor het elektronische leerplatform Blackboard Learning System. Toledo is de elektronische leer- en toetsomgeving aan de Associatie KU Leuven. Toledo is de afkorting van ‘TOetsen en LEren Doeltreffend Ondersteunen’ en is de verzamelnaam van een gamma softwarepakketten en zelfgeprogrammeerde tools.

Cijfers [...] tonen aan dat Toledo veelvuldig gebruikt wordt in de KH Kempen [...]

Toledo fungeert bovendien als communicatieforum voor de samenwerking van docenten over opleidingen, departementen en instellingen heen. Zo delen de docenten uit Geel, Aalst en Brussel die betrokken zijn bij de Bachelor in de Bouw informatie op de community ‘Bouw in de Associatie KULeuven’.

En wat de netwerkfaciliteiten betreft: “Alle studenten en docenten hebben een persoonlijk e-mailadres en een persoonlijke schijfruimte op de beveiligde campusserver. De persoonlijke schijfruimte is toegankelijk via intranet en via internet.”

(ad 5)

Voor de materiële voorzieningen werkt de opleiding ook samen met (i) het werkveld, (ii) het Kamp C en (iii) BEMT. De instelling geeft daarvoor de navolgende nadere toelichting c.q. onderbouwing:

(ad i)

“Het werkveld, de aannemers voor de ruwbouw, de afwerking en uitrusting, de studie bureaus hebben het engagement genomen om met de studenten ervaring en kennis te delen door samenwerking met de docenten en studenten in het kader van projecten, cases en stages.”

(ad ii)

¹⁷ Dankzij Doks (Documents and Knowledge Sharing) zijn de eindwerken van de studenten vrij toegankelijk op het Internet.

“Kamp C is het informatiecentrum voor Duurzaam Bouwen van de Provincie Antwerpen. Kamp C is gelegen in Westerlo, een buurgemeente van Geel. Studenten hebben er tal van Nederlandstalige en ook anderstalige literatuur over duurzaam bouwen of wonen ter beschikking. Kamp C stelt didactische opstellingen tentoon in het kader van duurzaam bouwen. Studenten kunnen toepassingen van Duurzaam Bouwen onderzoeken in de gebouwen van Kamp C, op het vlak van energie en bouwmaterialen. Kamp C stelt ook ruimte ter beschikking van studenten om te werken aan projecten.”

(ad iii)

“BEMT(Bouw-, Elektro- en Managementtraining)¹⁸ is een compleet uitgerust centrum met een oppervlakte van 5.800m² dat op het gebied van immotica en qua bouwconstructie uniek is in Vlaanderen. BEMT is gelegen in de Kleinhoefstraat, naast de Campus Geel. De bouwsector wil in BEMT opleiding geven aan KMO's en leraren. Studenten en docenten kunnen er kennismaken met de nieuwste technologieën in de Bouwsector, bijvoorbeeld op het vlak van topografisch materiaal.”

Verder merkt de instelling over nog te realiseren materiële voorzieningen op dat: “De opleiding Bouw bij het opstarten van de opleiding gebruik [kan] maken van een ruimte van 250 m² die zal ingericht worden voor het lab uitvoeringstechnieken. Deze ruimte heeft opslagcapaciteit voor materialen en klein materieel. [...] Het Lange Termijn Infrastructuur Plan30 van de KH Kempen voorziet in de bouw van een nieuw lab dat uitgerust zal worden voor het lab uitvoeringstechnieken. Voor topografie wordt een instructielokaal ingericht voor de theoretische uiteenzettingen. Praktijkoefeningen hebben plaats op de terreinen rondom het campuscomplex.”

Overwegingen:

De instelling heeft naar het oordeel van de commissie in het aanvraagdossier op overtuigende wijze duidelijk gemaakt dat de bestaande en nieuw te creëren huisvesting en materiële voorzieningen toereikend zijn om het programma te realiseren. Het panel heeft ook ter plekke kunnen waarnemen dat er voldoende onderwijsruimten en faciliteiten beschikbaar zijn om de opleiding te kunnen aanbieden. De leerondersteunende voorzieningen, waaronder de mediatheek, de audiovisuele middelen, de digitale leeromgeving (Toledo) en de verschillende labs zijn van goede tot uitstekende kwaliteit. Punt van zorg is op den duur wellicht het aantal, per student, beschikbare vierkante meters bruto-oppervlakte campusruimte. Bij een toename van 250 studenten-Bouw in de komende drie jaar daalt dat aantal van 18,4 m², op dit moment, tot 17,1 m². Naar de commissie van de algemeen directeur van de KHK ter gelegenheid van het locatiebezoek heeft begrepen valt niet uit te sluiten dat dit aantal m² nog verder zal afnemen. De commissie houdt de algemeen directeur graag aan de door hem gedane toezegging dat een student in beginsel tenminste recht heeft op 15 m².

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 4.1 ‘Materiële voorzieningen’ als voldoende.

4.4.2 Facet 4.2. Studiebegeleiding

Er is voorzien in personele capaciteit voor studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten die adequaat zijn met het oog op de studievoortgang.

¹⁸ BEMT is een vzw met drie partners, t.w.: Techno Bouw, het Vlaams Elektro-Innovatiecentrum en het Instituut voor Management.

Bevindingen van de commissie:

Over het beleid ten aanzien van studie- en studentenbegeleiding bevat het aanvraagdossier de volgende relevante passages.

“Met studie- en studentenbegeleiding wil het departement de student begeleiden in zijn persoonlijkheidsontwikkeling, studie en studietraject. Het departement helpt de student zich te oriënteren en steunt hem in de verdieping van de leerstof en de beroepspraktijk. De student blijft verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces.

Begeleiding is ingebed in het onderwijs zelf en wordt aangevuld met extra begeleidingsactiviteiten. Het aanbod van extra studie- en studentenbegeleidingsinitiatieven is vooral gericht op de eerstejaarsstudenten om de overgang van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken.

De actieplannen voor studiebegeleiding worden afgeleid uit het begeleidingsplan Studie- en Studentenbegeleiding en het beleidsplan op het hogeschoolniveau. Er worden eigen accenten gelegd in de werking. Het jaaractieplan wordt opgenomen in het beleidsplan van het departement.

De werkgroep Studie- en Studentenbegeleiding coördineert en ondersteunt de studiebegeleidingsactiviteiten in het departement. De werkgroep bestaat uit 3 leden en wordt geleid door de verantwoordelijke Studie- en Studentenbegeleiding. Deze verantwoordelijke is lid van de werkgroep Studie- en Studentenbegeleiding op hogeschoolniveau en lid van de Onderwijswerkgroep op departementaal niveau.”

De instelling kent begeleidingsactiviteiten voor, bij, tijdens en na de opleiding, blijkens opgave in het aanvraagdossier. Besproken worden hier alleen de activiteiten *tijdens* de opleiding, zoals vermeld in het aanvraagdossier:

(begeleiding door de docent)

“De begeleiding die het dichtst bij de student staat, is de begeleiding die ingebed is in het onderwijs. De docenten begeleiden de studenten in hun leerproces. Ze geven bij de start van het academiejaar voor onderwijsactiviteit de informatie over de te verwerven competenties, de werkvormen en de evaluatieregeling.

De docenten coachen de studenten tijdens de onderwijsactiviteiten. Maar ze zijn ook ruim beschikbaar buiten de contacturen. Alle studenten beschikken over de privé-adressen, telefoonnummers en e-mail van alle docenten via het agenda en het vademecum.

De studenten kunnen de schriftelijke examens inkijken en bespreken met de docent. In het monitoraat kunnen studenten bijkomende uitleg vragen over een deel van de cursus aan de eigen docent of een andere docent binnen hetzelfde vakgebied. Het monitoraat werkt vraaggestuurd.

(begeleiding door de mentor)

Elke groep van een 15-tal studenten in het eerste jaar wordt begeleid door de mentor, de spil van de studiebegeleiding. Er is een mentor-uur opgenomen in het lessenrooster om de begeleiding structureel te verankeren.

De mentor volgt het studieverloop op en bespreekt met de student zijn studievoortgang.

Belangrijk hierin is de rapportbespreking na de examens voor de bijsturing van de studieaanpak of de heroriëntering.

In oktober krijgt elke student een informatiebrief toegestuurd met uitleg over de werking en het aanbod van studie- en studentenbegeleiding en met de contactmogelijkheden van de mentor.

(begeleiding door de werkgroep studie- en studentenbegeleiding)

De werkgroep Studie- en Studentenbegeleiding geeft de sessie ‘hoe studeren en examens afleggen’ met tips over les volgen, efficiënte studeermethoden, tijdsbesteding,

langetermijnplanning, tips over degelijke examenvorbereiding en over het afleggen van de examens.

Na de groepssessie kan de student individueel geholpen worden als hij dat wenst, het initiatief voor studievaardigheidbegeleiding ligt bij de student.

(begeleiding door sociale dienst en de jobdienst)

Studenten met problemen van financiële, sociale of persoonlijke aard kunnen hulp vragen bij de sociale dienst. De sociale dienst geeft studenten de informatie over studietoelagen en berekent ze. Ze maakt dossiers op voor financiële steun vanuit Studentenvoorzieningen voor studenten in financiële nood. Ze helpt studenten met sociale of persoonlijke problemen en verwijst ze door naar gespecialiseerde diensten indien nodig.

De sociale dienst verzorgt ook de jobdienst voor studenten die op zoek zijn naar een studentenjob.”

Over de rol van de ‘ombuds’ en het (adequaat) functioneren van de informatievoorziening meldt het aanvraagdossier tot slot – bij het onderhavige facet - nog het volgende.

“Per programmajaar of per groep van studenten wordt in overleg met de studentenvertegenwoordigers een ombuds aangesteld. Hij bemiddelt tussen examinatoren en studenten. Hij regelt de verplaatsingen van de examens, bijvoorbeeld wegens ziekte en registreert ze via een gebruiksvriendelijk registratiesysteem op pc. Hij bemiddelt bij betwistingen tussen examinatoren en studenten. De naam en de coördinaten van de ombuds staan op het examenrooster van de studenten.

Tijdens de opleiding krijgen de studenten de nodige informatie via het digitale leerplatform Toledo in de rubriek ‘informatie voor studenten’. Bij de zelfevaluatie door docenten en studenten was het gebruik van Toledo een van de sterkste punten in het departementaal beleid.”

Overwegingen:

Er is naar het oordeel van de commissie op zichzelf wel voorzien in voldoende personele capaciteit om de studiebegeleiding en de informatievoorziening te realiseren die adequaat zijn met het oog op de studievoortgang.

De commissie zou alleen graag zien dat, naast de beoogde full time pedagogisch geschoolde kracht, ook en met name mensen uit het hart van de opleiding bij de studiebegeleiding betrokken worden. De commissie hecht aan een zo integraal mogelijke aanpak van de studiebegeleiding, waarbij zowel menselijke, sociale als vaktechnische aspecten worden bestreken.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 4.2 ‘Studiebegeleiding’ als voldoende.

4.4.3 Samenvattend oordeel onderwerp 4: Voorzieningen

De materiële voorzieningen en de studiebegeleiding beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt het onderwerp 4 ‘Voorzieningen’ als geheel een positieve beoordeling.

4.5 Interne kwaliteitszorg

4.5.1 Facet 5.1. Systematische aanpak

Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen.

Bevindingen van de commissie:

Omdat de opleiding Bachelor in de Bouw zal worden ingericht in het departement TW, zal de kwaliteitswerking van dat departement derhalve ook tot deze opleiding worden uitgebreid, aldus de instelling. Blijkens de daaromtrent door de instelling gegeven toelichting betekent dit onder meer dat het beleidsplan, waarover het departement TW terzake van kwaliteitszorg beschikt, ook van toepassing zal zijn op de Bouw-opleiding.

Het departementale beleidsplan in kwestie is, naar zeggen van de instelling, afgeleid van het beleidsplan van de hogeschool, wat inhoudt dat de doelstellingen op het vlak van de kwaliteitszorg zijn afgeleid van de doelstellingen op het niveau van de hogeschool, zij het met klemtonen vanuit het departement en met een nadruk op het gebruik van het operationeel jaaractieplan. Het departementale beleidsplan volgt de PDCA¹⁹-structuur van het beleidsplan op KHK-niveau en is geïntegreerd in het departementaal beleid als geheel. Over de werking van het kwaliteitszorgsysteem meldt de instelling in het aanvraagdossier nog het volgende:

“Jaarlijks legt het departement jaaractieplannen vast op het niveau van het departement. Deze jaaractieplannen bevatten acties voor kwaliteitszorg, maar ook voor alle andere beleidsdomeinen, van beleid en strategie tot personeelsbeleid, informatievoorziening, opleidingswerkgroepen, onderwijsontwikkeling, studie- en studentenbegeleiding, onderwijsplanning, onderwijs- en examenregeling, stages, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening, internationalisering en PR, gekaderd in het EFQM-model. Resultaten van enquêtes en van score-oefeningen, indicatoren, visitatierapporten, evoluties in het werkveld, beleid op hogeschoolniveau en Vlaanderen geven richting aan het beleidsplan waaruit jaarlijks actieplannen afgeleid worden. De acties worden opgenomen in het beleidsplan van het departement na goedkeuring door de docentenraad.”

Overwegingen:

Uit de aanvraag en de in dit verband relevante bijlagen²⁰ heeft de commissie kunnen opmaken dat de KHK en/of het departement TW beschikken over een systeem van interne kwaliteitszorg, als bedoeld bij het onderhavige facet. De commissie heeft in de kwaliteitshandboeken de uitgangspunten, het cyclisch proces en de streefdoelen van een kwaliteitszorgsysteem kunnen terugvinden. Ook heeft de commissie vastgesteld dat de instelling, zowel op centraal als departementaal niveau, werkt met beleidsplannen in verband met kwaliteitszorg, die (op departementaal niveau) uitwerking krijgen in de vorm van zgn. jaaractieplannen. In de praktijk hanteert het departement ook met een zekere regelmaat meet- en evaluatie-instrumenten tot het doel van kwaliteitsverbetering. De commissie heeft ook vastgesteld dat het gebruik van genoemde instrumenten - in het verleden (bij andere opleidingen) - feitelijk ook tot verbetermaatregelen aanleiding heeft gegeven.

Oordeel van de commissie:

Het panel beoordeelt facet 5.1 ‘Systematische aanpak’ als voldoende.

¹⁹ PDCA staat voor: Plan, Do, Check, Act

²⁰ In het ‘Overzicht van gebruikte of geraadpleegde documenten’ (Bijlage 4 bij dit rapport) zijn die bijlagen terug te vinden als ‘referentiedocumenten i.v.m. de kwaliteitszorg’

4.5.2 Facet 5.2. Betrokkenheid

Bij de interne kwaliteitszorg zullen medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief worden betrokken.

Bevindingen van de commissie:

Over de betrokkenheid van de verschillende stakeholders bij de zorg voor de kwaliteit van de opleiding laten zich in het aanvraagdossier de volgende relevante passages vinden:

(aangaande de medewerkers)

“De beleidsvisie van de hogeschool stelt dat de hogeschool haar medewerkers beschouwt als partners met wie ze overlegt om tot strategische keuzes te komen. Dit is vertaald in het beleidsplan waarin de KH Kempen bevestigt dat ze belang hecht aan het participatief beleid. Ze realiseert de participatie aan het beleid door de medezeggenschapsorganen zoals de Academische Raad en het Hogeschoolonderhandelingscomité op hogeschoolniveau en de Departementale Raad en het Departementaal Onderhandelingscomité op departementaal niveau. De hogeschool en het departement beperken zich niet tot de wettelijk vastgelegde organen maar betrekken de medewerkers structureel via raden en werkgroepen enerzijds en door het doorvoeren van score-oefeningen en enquêtes anderzijds.

De raden en werkgroepen worden betrokken bij het integraal beleid en het kwaliteitsbeleid bij het opstellen en het uitvoeren van het beleidsplan, zoals hierboven beschreven bij facet 5.1 [...]

Ook worden de medewerkers actief betrokken bij de zelfevaluatie waar ze sterke punten en actiepunten bepalen, voor de hogeschool, het departement of de opleiding. De resultaten van deze zogenaamde score-oefeningen zijn een belangrijke input voor het beleidsplan. In het departement Technische Wetenschappen zijn ze georganiseerd door de kwaliteitswerkgroep in 1999, in 2002 en in 2006.”

(aangaande de studenten)

“De KH Kempen stelt de student centraal en betreft de studenten bij het beleid op alle niveaus. Deze strategische doelstelling realiseert de hogeschool door een brede participatie van studenten in raden en werkgroepen van de Raad van Bestuur in de hogeschool en Studentenvoorzieningen tot de Academische Raad, de Departementale Raad, de Studentenraden en het SIN²¹. Jaarlijks wordt een Malle-dag (een dag in Oostmalle) georganiseerd waar de studentenraden en presidia een ganse dag in samenwerking met de coaches en de directie een aantal beleidspunten bespreken en de werking van de studentenraden stimuleren. Een coach per departement biedt ondersteuning van de studentenraad. Deze coach bewaakt de continuïteit van de studenteninspraak, bijvoorbeeld door het overdragen van de informatie over de jaren heen, en begeleidt het proces van studenteninspraak.

Het departement Technische Wetenschappen betreft de studenten op 2 manieren bij het beleid. Enerzijds is ‘vragen van de studentenraad’ een vast punt op de agenda van de Departementale Raad. Hier krijgen de studenten op structurele wijze een forum om actiepunten van de studentenraad op de agenda te brengen. Anderzijds geeft het departement werkpunten voor een academiejaar aan de studentenraad. Deze werkpunten zijn actiepunten die passen in het beleid van het departement.

Naast de participatie aan het beleid betrekken de hogeschool en het departement alle studenten door het organiseren van bevestigingen zoals: (i) de instroommotivatie-enquête, (ii) de bevestiging van studenten over onderwijs (zowel inhouden als de leeromgeving, de

²¹ SIN staat voor Student Information Networking en ondersteunt studenten in het gebruik van ICT.

begeleiding en het functioneren van de onderwijsverstrekkers), (iii) studietijdmetingen, (iv) de evaluatie van de studie- en studentenbegeleiding, (v) het afhakersonderzoek”
(aangaande de alumni)

“Het departement bevraagt de afgestudeerden om de vier jaar uitgebreid over de genoten opleiding en de functiebeschrijving. De opleidingen in het departement hebben bij het vernieuwen van het opleidingsprogramma expliciet rekening gehouden met de resultaten van deze enquêtes.”

(aangaande het werkveld)

“De bevraging van de afgestudeerden wordt afgewisseld met een bevraging van het werkveld (werkgevers, stagebegeleiders, reflectiegroep, juryleden), ook om de vier jaar. Zo is er input om de 2 jaar vanuit de afgestudeerden of het werkveld.

Het werkveld wordt ook structureel betrokken bij het departementaal beleid door de vertegenwoordiging in de Departementale Raad. Bovendien is er op het niveau van de individuele docent een samenwerking door stagebegeleiding, samenwerking in maatschappelijke dienstverlening, vertegenwoordiging in het werkveld. Door de opstart van het kenniscentrum Energiemanagement is er een structurele samenwerking opgezet voor projectmatig onderzoek en maatschappelijke dienstverlening in deze sector. Zo is er een nauwe samenwerking met het werkveld waarvan de Bouwsector deel uitmaakt.”

Overwegingen:

Afgaande op wat het departement aan inspanningen aan de dag legt om bij de bestaande opleidingen de verschillende stakeholders te betrekken bij de kwaliteitszorg voor de desbetreffende opleidingen, gaat de commissie ervan uit dat dit ook het geval zal zijn bij de voorgedragen Bouw-opleiding.

De bijdrage vanuit het werkveld aan de kwaliteitszorg zag de commissie echter graag nog wat structureler vorm gegeven dan nu voorzien en ook wat frequenter dan met een input van bevraging om de twee jaar geregeld.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt het facet 5.2 ‘Betrokkenheid’ als voldoende, met de aantekening dat het de betrokkenheid van het werkveld nog graag wat structureler en frequenter vorm en inhoud gegeven zag.

4.5.3 Samenvattend oordeel onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg

De facetten ‘Systematische aanpak’ en ‘Betrokkenheid’ beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt onderwerp 5: ‘Interne kwaliteitszorg’ als geheel een positieve beoordeling.

4.6 Continuïteit

4.6.1 Facet 6.1. Afstudeergarantie

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen.

Bevindingen van de commissie:

Ten bewijze van het feit dat de instelling bereid is de hier bedoelde afstudeergarantie af te geven, wordt in het aanvraagdossier verwezen naar wat daaromtrent door de Raad van Bestuur van de hogeschool in zijn vergadering van 15 december 2005 werd overwogen:

“Indien de Katholieke Hogeschool Kempen de toelating krijgt om met deze nieuwe opleiding te starten, geeft de Raad van bestuur de studenten die in deze opleiding starten de garantie dat ze de opleiding binnen de Katholieke Hogeschool Kempen kunnen afmaken”.

Overwegingen:

De instelling heeft naar het oordeel van het panel op bevredigende wijze de garantie gegeven dat studenten die tot het programma worden toegelaten dit ook kunnen afronden, als dezen van hun kant ook bereid zijn zich de inspanningen en prestaties te getroosten die van studenten verlangd mogen worden.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt het facet 6.1 'Afstudeergarantie' als voldoende

4.6.2 Facet 6.2. Investeringsen

De voorziene investeringen zijn toereikend om de opleiding (inclusief voorzieningen) tot stand te brengen.

Bevindingen van de commissie:

De bestaande infrastructuur en uitrusting is toereikend om met de opleiding Bouw te kunnen starten. Labs zijn binnen de KH Kempen toegewezen voor de opleiding Bouw zoals beschreven bij facet 4.1.

Bovendien beschikt de KH Kempen Campus Geel over een Lange Termijn Infrastructuur Plan (LTIP). Het plan beschrijft de nodige werkzaamheden en de nodige investeringen ten bedrage van bijna € 19 miljoen. Het LTIP is het plan om de Campus Geel in de periode 2006-2011 verder uit te breiden en aan te passen aan:

- nieuwe onderwijsvormen in het kader van het competentiegericht onderwijs, bijvoorbeeld de uitbreiding van de A-blok om de mediatheek en het lab Informatica te integreren in één studielandschap;
- de nieuwe opleidingen en de wijzigende studentenaantallen in de verschillende studiegebieden en opleidingen, bijvoorbeeld het lab Bouw;
- de steeds belangrijkere plaats van maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

Voor de werking van de labs stelt de Campus Geel jaarlijks meer dan € 400.000 beschikbaar voor de uitrusting en werkingsmiddelen van de labs. Bij de opstart van de nieuwe labs wordt het totale budget verhoogd. Voor de opleiding Bouw zijn de nodige investeringen voor de labs geïnventariseerd en begroot op € 89.200 [.....].

De investeringen zijn mogelijk omdat de budgetten voor de uitrusting van het lab Bouw al toegewezen zijn: € 75.000 verspreid over drie jaren, in de periode 2006-2008; en € 62.000 gebudgetteerd voor 2005, voor de uitrusting van drie nieuwe labs waaronder het lab Bouw.”

Volgens de instelling zijn er geen bijkomende investeringen nodig: “Op vraag van de docenten kunnen de collectie van de mediatheek en de softwarepakketten in het lab Informatica uitgebreid worden. Deze investeringen worden betaald vanuit de jaarlijkse budgetten.”

Overwegingen:

Het panel heeft kunnen vaststellen dat door de instelling voldoende investeringen zijn gedaan om de opleiding te kunnen realiseren.

Daarbij gaat het niet alleen om investeringen in personeel, maar ook in voorzieningen.

Verder beschikt de KH Kempen, blijkens het Lange Termijn Infrastructuur Plan, over voldoende financiële middelen (bijna 19 miljoen euro) om in de periode 2006-2011 nog de nodige investeringen te doen, mocht daar (zoals voor de voorgedragen opleiding) behoefte aan worden gevoeld. Voor het nieuw te realiseren lab Bouw zijn daarnaast nog extra middelen gevoteerd, die op korte termijn beschikbaar en besteedbaar zijn.

Oordeel van de commissie:

De commissie beoordeelt facet 6.2 'Investeringen' als voldoende.

4.6.3 Facet 6.3. Financiële voorzieningen

De financiële voorzieningen zijn toereikend om het volledige opleidingstraject te kunnen aanbieden.

Bevindingen van de commissie:

Voor de toereikendheid van de financiële voorzieningen beroept de instelling zich enerzijds (a) op de balansgegevens en de resultatenrekeningen van de jaren 2002-2005 (weergegeven in een tabel) en anderzijds (b) op de goedgekeurde meerjarenbegroting voor 2006-2010.

(ad a)

	2002	2003	2004	2005
Balanstotaal	47.716.564	52.029.019	54.248.697	56.058.820
Eigen vermogen	14.123.094	19.198.349	21.568.345	23.748.284
Gecumuleerd Resultaat	10.165.667	12.683.434	14.952.596	15.906.727
Cashflow	4.417.704	4.488.947	4.236.695	3.945.897

(ad b)

"In de meerjarenbegroting zijn de nodige financiële voorzieningen voor personeelskosten en werkmiddelen voorzien. Er is een investeringsprogramma voorzien van € 21,6 miljoen, voornamelijk voor infrastructuur. Deze investeringen liggen binnen de financiële mogelijkheden van de KH Kempen. Deze bewering staven we met een citaat uit de brief van minister Vandenbroucke bij de goedkeuring van de begroting 2006-2010: 'De voorliggende begroting bevat een aanzienlijk investeringsprogramma van ruim 21,6 miljoen euro. De liquiditeits- en solvabiliteitsratio's blijven gedurende de volledige begrotingsperiode gunstig en laten op middellange termijn geen bedreiging van het financieel evenwicht blijken. Er mag dus gesteld worden dat het voorgestelde investeringsprogramma binnen de financiële mogelijkheden van de hogeschool ligt'."

Overwegingen:

De instelling heeft naar het oordeel van de commissie op overtuigende wijze aannemelijk weten te maken dat haar financiële positie dermate gezond en krachtig is dat er voldoende financiële ruimte is om het nieuwe opleidingstraject in zijn geheel te kunnen aanbieden. Het balanstotaal, het eigen vermogen en het gecumuleerd resultaat zijn over de jaren 2002-2005 gestegen, en de cashflow is positief. Ook de geprognosticeerde cijfers voor de jaren 2006-2010 geven in dat opzicht een vertrouwenwekkend beeld te zien.

Oordeel van de commissie: de commissie beoordeelt facet 6.3 'Financiële voorzieningen' als voldoende.

4.6.4 Samenvattend oordeel onderwerp 6: Conditie voor continuïteit

De facetten 'Afstudeergarantie', 'Investerings' en 'Financiële voorzieningen' beoordeelt het panel als voldoende. Daarmee krijgt onderwerp 6: 'Continuïteit' als geheel een positieve beoordeling.

5 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 4 weer.

Onderwerp	Oordeel	Facet	Oordeel
1 Doelstellingen	V	1.1 niveau en oriëntatie	V
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	V
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	V
		2.2 relatie doelstellingen - programma	V
		2.3 samenhang programma	V
		2.4 studielast	V
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	V
		2.7 masterproef	NVT
3 Inzet personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	V
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	V
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	V
		4.2 studiebegeleiding	V
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 systematische aanpak	V
		5.2 betrokkenheid	V
6 Continuïteit	V	6.1 afstudeergarantie	V
		6.2 investeringen	V
		6.3 financiële voorzieningen	V

Eindoordeel: positief

Bijlage 1: Samenstelling commissie

Voorzitter: *R.L.M. Hulpia*

Romain Hulpia (1946) was gedurende 20 jaar Leidend Wetenschappelijk Medewerker aan het Laboratorium voor Didactiek aan de universiteit Gent. Hij had er een leeropdracht Docimologie en hield er zich grondig bezig met toetsen en evaluaties. Nadien was hij adviseur bij de Dienst voor Onderwijsontwikkeling en lid van de Inspectie Hoger Onderwijs Vlaanderen. In die laatste functie voerde hij talrijke visitaties uit. Hij werd door de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) aangesteld als voorzitter, secretaris of lid van verschillende visitatiecommissies in het kader van de externe kwaliteitsbewaking en met het oog op accreditatie.

Werkend lid 1: *R. Nieuwenhuis (AvB, BNA)*

Ron Nieuwenhuis was onderwijscoördinator en stafdocent aan de Academie van Bouwkunst, docent, opleidingscoördinator en directeur van de afdeling bouwnijverheid aan de Hogeschool Utrecht, waar hij nu directeur is van het Kenniscentrum Gebouwde Omgeving. Als directeur van de afdeling bouwnijverheid was hij betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van de visitatie en accreditatie van een aantal opleidingen. Ron Nieuwenhuis was lange tijd werkzaam als zelfstandig architect.

Werkend lid 2: *G.G.Ch. Roymans (Ing.)*

Guy Roymans (1940) is industrieel ingenieur elektromechanica. Hij is gewezen directielid van een groot wegebouwbedrijf en ondermeer voormalig voorzitter van het Technologisch Centrum Bouw van de provincie Antwerpen. Hij heeft zijn aandacht voornamelijk gericht op het gebruik van zorgsystemen (kwaliteit, veiligheid en milieu) binnen de bouwsector en de voorbije tien jaar in het bijzonder op de veiligheidscoördinatie in die sector. Hij is medestichter en voorzitter van de commissie Leefmilieu en medestichter en lid van de Werkgroep Kwaliteitszorg van de Vlaamse Confederatie Bouw. Hij heeft ruime ervaring in het begeleiden van bedrijven bij het implementeren van zorgsystemen en auditing en was ook betrokken bij een aantal visitaties in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad.

Alle commissieleden hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend, die in het bezit is van de NVAO

Externe secretaris: *mr. dr. Th.L. Bellekom*

Theo Bellekom (1949) is directeur van adviesbureau Ars Docendi te Wassenaar(NL). Hij verricht in dat verband naast (advies)werkzaamheden ten behoeve van de NVAO onder meer ook juridisch gekwalificeerd werk in de functie van rechter-plaatsvervanger (Rechtbank Den Haag) en als lid en (vice)voorzitter van enkele bezwaarschriften- en klachtencommissies (o.a. van de gemeente Teylingen en de Universiteit Leiden). Hij was van 1974 tot 2003 als universitair (hoofd)docent Staats- en bestuursrecht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden. Hij is in 1987 aan die universiteit gepromoveerd.

Procescoördinator: *Mevr. N. van San*

Nancy van San is beleidsmedewerker bij de NVAO

Datum samenstelling commissie: 13 augustus 2007

Datum aanstelling secretaris: 13 augustus 2007

Bijzondere elementen betreffende de samenstelling²²: geen

²²

a) heeft een lid zich uit de commissie teruggetrokken op grond van art. 10, tweede lid van het Reglement van de NVAO "tot bepaling van methodologische regelen voor de uitvoering van de toets nieuwe opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse gemeenschap"?

b) Is een lid gewraakt op grond van art. 11 van het onder a) bedoelde Reglement?

c) Is een lid in de loop van het beoordelingsproces weggevalen? Werd dit lid vervangen op grond van art. 12 van het onder a) bedoelde Reglement?

Bijlage 2: Werkwijze, werkverdeling en oordeelsvorming

Reeds uitvoerig beschreven in Hoofdstuk 2; zie paragraaf 2.3, op de pagina's 5-6.

Bijlage 3: Programma vraaggesprekken en locatiebezoek

De commissie heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 24 september voor de toetsing van de nieuwe professioneel gerichte bacheloropleiding 'Bachelor in de Bouw' van de Katholieke Hogeschool Kempen.

Locatie: KHK, Campus Geel, Kleinhoefstraat 4; lokaal A310

Programma

08.30 - 08.45 uur: Ontvangst door het bestuur van de KHK en van het Departement Technische Wetenschappen (TW)

- Maurice Vaes, algemeen directeur KHK
- Greet Heylen, departementshoofd TW
- Dirk Verbeek, adjunct-departementshoofd TW

08.45 - 09.00 uur: Doorname ter inzage gelegde stukken en voorbereiding dagprogramma Commissie (besloten)

09.00 - 10.15 uur: Sessie 1 - gespreksronde met programmaontwikkelaars en -verantwoordelijken

- Greet Heylen, departementshoofd TW en ontwikkelaar conceptnota Associatie
- Inge Tyskens, opleidingscoördinator bouwopleiding
- Margot De Pauw, medeontwikkelaar bouwopleiding
- Rita de Walsche, lid van de Onderwijsraad van de hogeschool, adjunct-departementshoofd Lerarenopleiding Vorselaar

10.30 - 11.15 uur: Sessie 2 - gespreksronde met vertegenwoordigers van het werkveld

- Jan Aerts, directeur Confederatie Bouw Kempen
- Ronny Bols, gedelegeerd bestuurder Groep Eribel
- Jef Lembrechts, gedelegeerd bestuurder en algemeen directeur firma Vanhout
- Jo Pauels, gedelegeerd bestuurder Groep Infrabo
- Kris Peeraer, projectvoorbereider en directielid NV Van Roey
- Jef Wilms, zaakvoerder Structabo

11.30 - 12.30 uur: Sessie 3 – gespreksronde met het beoogd docententeam (voor zowel de I-, O- en S-opleidingsonderdelen)

- Eddy van Baelen, docent (S)
- Liesbeth Kenens, docent (I)
- Marc Peetermans, docent (I, S, O)
- Paul De Schepper, docent (S) en projectmedewerker Kenniscentrum Energie
- Inge Tyskens, docent (O)

12.30 - 13.15 uur: Lunch (besloten)

13.30 - 14.15 uur: Sessie 4 – gespreksronde met kwaliteitszorgcoördinator, en studiebegeleiders/mentoren

- Lieve Beirinckx, departementaal verantwoordelijke voor studie- en studentenbegeleiding en tevens mentor
- Bart Portier, lid van de departementale werkgroep studie- en studentenbegeleiding en tevens mentor
- Hilde Sels, hoofd dienst kwaliteit KH Kempen, voormalig hoofd van de Mediatheek
- Natalie Smets, kwaliteitsverantwoordelijke van het departement TW, tevens docent Frans

14.30 - 15.15 uur: Sessie 5- gespreksronde met vertegenwoordigers bestuur en opleidingsmanagement

- Maurice Vaes, algemeen directeur
- Greet Heylen, departementshoofd TW
- Dirk Verbeek, adjunct-departementshoofd TW

15.15 - 16.30 uur: Rondleiding langs de materiële voorzieningen, Labo's e.d.

- Mediatheek, Lab-informatica, onderwijswerkplek, Lab-topografie, - klimatisering, -materialenleer, - verlichting en - elektriciteit

16.30 - 18.00 uur: Afsluitend Commissieoverleg: oordeelsvorming (besloten)

Bijlage 4: Overzicht van gebruikte of geraadpleegde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

* Erkenning nieuwe opleiding Vlaanderen. Aanvraagdossier ambtshalve geregistreerde instellingen; *Toets nieuwe opleiding: 'Bachelor in de Bouw'*, KHK Campus Geel, juli 2007, 98 pp.

* *Bijlage* met gelijke titel als het aanvraagdossier, bevattende 8 Bijlagen, KHK Campus Geel, juli 2007, 128 pp.

* Homepage van de KHK:

<http://www.khk.be/khk04/onzeHogeschool/geschiedenis.asp> (i.v.m. de missie en het profiel van de instelling)

* Homepage van de Associatie KU-Leuven:

<http://www.associatie.kuleuven.be/bezoeker/over/over.htm#missie> (i.v.m. missie van de Associatie)

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek²³

(referentiedocumenten i.v.m. de maatschappelijke relevantie van de opleiding:)

* Stichting voor de Kempen, R. Stouthuysen, *Samen de toekomst van de Kempen creëren*, 2005

* Een 6-tal studie- en jaarrapporten/jaarverslagen van de Vlaamse Confederatie Bouw 1999-2005

* Vlaamse Confederatie Bouw, *Statistische steekkaart België*, november 2005

* Strategisch Plan Kempen vzw, *Toekomstplan Kempen 2005-2015*, maart 2005

* CCE; Commission Consultative Spéciale Construction, *Evolution conjoncturelle du secteur de la construction 2004-2005*, 13 december 2004

* *Dexia, PPS in Vlaanderen en lokale initiatieven*, Colloquium Dexia 21 september 2005

* Werkgroep beroepsprofiel van de Vlaamse Hogescholen in opdracht van de Vlaamse Onderwijsraad; *Studie 51: Beroepsprofiel – beroepencluster bouw*, 1997

(referentiedocumenten i.v.m. de beschrijving van de doelstellingen van de opleiding)

* CEVORA, *Beroepsprofiel opzichter/werfleider*, 2001

* Sociaal-Economische Raad Vlaanderen, *Beroepsprofiel bouwkundig tekenaar studiebureaus*, 31/10/2000

* CEVORA, *Beroepsprofiel calculator*, 2001

* CEVORA, *Bouw, studie over sector en beroepen*, resp. dec. 2003 en juni 2004

* CEVORA, *Voorbeelden van sectoren en interviews met jongeren*, 2004

* CEVORA, *Beroepsstructuren, onroerende goederen (: beheerder)*, 2003

* Eindverslag van de werkgroep bamaprofielen van de Associatie K.U. Leuven

* CEVORA, *Beroepsstructuren transversale bediendeberoepen(: facility manager)*, febr. 2002

(referentiedocumenten i.v.m. vergelijkbare nationale en buitenlandse opleidingen)

* St. Lukas Brussel, *Studieprogramma 2003-2004; ECTS-fiches opleiding Bouw*

²³ Van een aantal documenten waren alleen de relevante pagina's gekopieerd en ter inzage gelegd. De Commissie heeft van de meeste documenten (ter plekke) slechts globaal kennis kunnen nemen.

- * KaHoSL, *Studieprogramma bachelor in de bouw en bachelor in vastgoed: ECTS-fishes opleiding Bouw, 2006-2007*
- * Xios hogeschool Hasselt, opleidingsprogramma
- * Brochure Xios-opleidingen
- * Hanzehogeschool Groningen, bachelor Bouwkunde en bachelor Civiele Techniek
- * T.U. Eindhoven, Bachelor Bouwkunde
- * Amsterdamse Hogeschool voor Techniek, (opzet van de) bachelors Bouwkunde en Civiele techniek
- * T.U. Delft, studiegids Bachelor Bouwkunde
- * Brochure Hogeschool West Vlaanderen, opleiding Architectuur-assistentie
- * Opleidingsbrochure Saxion Hogescholen, bachelor in Bouwkunde 2006-2007
- * Hogeschool Zuid, (studieopzet van de) Bouwtechnische bedrijfskunde

(referentiedocumenten i.v.m. overleg/samenwerking met werkveld, secundair onderwijs en associatiepartners)

- * Verslagen en presentaties samenwerking SO, werkveld en associatiepartners
- * Gedragenheid van het didactisch concept bij docenten: verslagen van docentenraad en personeelsvergadering
- * Onderwijsontwikkelingsfonds (OOF); BAOBAP: Bouwen aan een Algemeen Opleidingsprofiel met begeleiding van en door Associatiepartners
- * Handleiding voor het ontwerpen van een algemeen opleidingsprofiel

(referentiedocumenten i.v.m. het programma, de toelatingsvoorwaarden en de vrijstellingsregeling)

- * Documentatie rond stages (Document and Knowledge sharing): Handboek TW, hoofdstuk TRIS 5a2.8
- * De hoofdstukken 7.1 en 4.6 van de OER KHKempen 2006 –2007 in verband met resp. toelatingsvoorwaarden en vrijstellingen

(referentiedocumenten inzake de kwantiteit en kwaliteit van het in te zetten personeel)

- * gegevens over taakbelasting-coëfficiënten/ taakbelasting 2006-2007 en het lessenrooster voor 2006-2007: Uit het Handboek KHK, TRIS 3a
- * Intern allocatiemodel/contigenteringsmodel
- * Een 7-tal documenten over vorming en bijscholing van docenten TW
- * Personeelsevaluatie KHK 2005
- * Procedure functioneringsgesprek, uit: Handboek TW, TRIS 3a

(referentiedocumenten inzake de kwaliteit van de materiële voorzieningen en de studiebegeleiding)

- * een 6-tal documenten rond studie- en studentenbegeleiding/ flexibele lertrajecten en studietijdmeting, Uit: Handboek TW, TRIS 5a2.10 en 6sa en het resultatenboek
- * Een 2-tal documenten over studielast en studieomvang, i.h.b., over studiebevorderende en –belemmerende factoren
- * Informatie over de bevoegdheden van de ombuds, uit met name het OER, par. 6.1.13
- * Rapport Onderwijsvisiteatie Elektromechanica, sept. 2003
- * Lange Termijn Infrastructuur Plan van de KHKempen

(referentiedocumenten i.v.m. de kwaliteitszorg)

- * Ontwerp Raamwerk onderwijs KHK, 24 april 2007
- * Onderwijsvisie van de KH Kempen, uit: Handboek KHK, TRIS 1a

- * Beleidsplan TW 2006-2007, uit: Handboek TW, TRIS 2c
- * Beleidsplan KH Kempen 2005+ 2006-2007
- * Plan van aanpak voor de voorbereiding van de bouwopleiding
- * TRIS-model; uit: www.epok.org
- * Score oefeningen TW, uit: Handboek TW, TRIS 9a2
- * Bevragingen werkveld, studenten, medewerkers en alumni, uit: Handboek TW, TRIS 6-9

(referentiedocumenten i.v.m. de condities voor continuïteit)

- * Verslag vergadering van de Raad van Bestuur, 15 dec. 2005
- * Persmededeling van 13 juli 2007 van het Kabinet van minister Vandenbroucke: groen licht voor de Bacheloropleiding in de Bouw
- * Beleid onderwijs en vorming, toespraak minister Vandenbroucke, 10 sept. 2005

Overige documenten

- * Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen, NVAO 14 februari 2005, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering
- * Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen: Academische Bachelor; beoordelingsformat ten behoeve van deskundigenpanels, voor het maken van aantekeningen en het geven van waarderingen per onderwerpen en facet
- * Handleiding toets nieuwe opleiding Vlaamse Gemeenschap, NVAO 22 februari 2005
- * Geprinte versie van het format '(Ontwerp van) Adviesrapport, NVAO Toets Nieuwe Opleiding'
- * Notitie 'Panel: samenstelling, taakstelling en werkwijze panel', NVAO 4 oktober 2005

Bijlage 5: Geheimhoudingsclausule

De commissie verklaart op eer de bevindingen over de opleiding noch het adviesrapport mee te delen aan het instellingsbestuur.

Bijlage 6: Lijst met afkortingen

ANPCB	Aanvullend Nationaal Paritair Comité voor Bedienden
ba	Bachelor
Bama	Bachelor-Master
BanaBa:	Bachelor na Bachelor
CAD	Computer Aided Design (-tekenen)
CEVORA	Opleidingscentrum van het ANPCB (in het Frans: CEFORA)
CUE	Contactuurequivalenten
cv	curriculum vitae
DR	Domeinspecifiek Referentiekader
ECTS	European Credit Transfer System (1 ECTS = 28 uur)
EFQM (-model)	European Foundation for Quality Management-model (ISO-9000)
EVC	Eerder (ook wel: elders) verworven competenties
EVK	Eerder verworven kwalificaties
GIT	Geïndividualiseerd (studie)Traject
HVAC	Heating Ventilation Air Conditioning (i.h.a.:luchtbehandeling)
KaHoSL	Katholieke Hogeschool St-Lieven in Aalst
KHK	Katholieke Hogeschool Kempen
KMO	Kleine en Middelgrote Onderneming
LTIP	Lange termijn Infrastructuur Plan
ma	Master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	Opleidings- en Examenreglement
OO	Opleidingsonderdeel

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

RZL	Religie, zingeving, levensbeschouwing
STP	Studiepunten
TRIS	Transnationale Institutionele Samenwerking
TW	(departement) Technische Wetenschappen
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
Vwz	Vereniging zonder winstoogmerk
XIOS	eXpertisecentrum voor Industrie, Onderwijs en Samenleving

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing van de nieuwe opleiding professioneel gerichte bacheloropleiding - Bachelor in de Bouw – van de Katholieke Hogeschool Kempen

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer # 2299